

ETEVA

Eteva kuntayhtymän sidosryhmälehti

2/2009

**Kuntatalouden haasteet
myös eettisiä**

**Tuottavuutta palvelujen
tuotteistuksella**

**Lammilaisille uudet
yksiköt jo rakenteilla**

**Pitkään palvelleita
kukitettiin ja juhlittiin**

Tässä numerossa

Pääkirjoitus Oikea aika?	3
Vammaisten hoidon arjen eettinen ristiriita Palvelujen rajoittamispäätökset ja kehitysvammaisten hyvä hoitotyö	4
Toimikunta edistämään Etevan toiminnan eettisyyttä	5
Etevan hallituksen jäsenillä monipuolinen kokemustausta	6
Eteva hillitsee palvelujen hintapaineita tuottavuutta parantamalla	8
”Kehitysvamma-ala on rikastuttanut elämää!”	9
Teatteria Tikkarellin lapsille ja vanhemmille	10
Tikkarellissa viihdytään	11
Etevan tilaajapäivän aiheina palvelujen tuotteistus ja yhteensovittaminen	12
AiMo-tiimissä on monta ammattia	15
Vammaisasiakkaille tarjolla hoitoa myös yksityiskodeissa	16
Laatuvaliokunnasta tukea palvelujen kehittämiseen	17
Etevan tulkki- ja kommunikaatiopalvelut Evantia Oy:lle	17
Lammin laitostoimintojen hajautus etenee Uusien työpaikkojen ja asumisyksiköiden osoitteet ovat jo tiedossa	18
Effican oppiakseen ei tarvitse olla expertti	19
Uusi ohjeisto korostaa harkintaa ja tarkkaa kirjausta suojaustoimenpiteiden käytössä	20
AVEKKI-koulutuksella oppia turvallisuuden vahvistamiseen	21
Muutoksessa on tulevaisuus	22
Ystävyyttä yli rajojen	23
Vihdin toimintakeskus täyttää 30 vuotta Ihmiset ja työt ovat ajassa kiinni	24
Etevan henkilöstöjuhla Lammilla Tunnustuksia työssä pitkään palvelleille ja ansioituneille Tuotteistaminen, tuottavuushanke ja johtaminen tukevat Etevan työilmapiiriä	26
Henkilöstöasiaa Rekrytointimenettely muuttuu väliaikaisesti	30
Papin palsta	30
Luottamusmiehiltä	31

s. 12

s. 23

s. 26

Kansikuva:

Artesaaniksi opiskellut Lilli Lounonen esittelee upeaa päättötyötään, emaliversiota Mona-Lisasta. Lillillä on ateljeetila Vihdin toimintakeskuksessa.

- Kuva: Anja Kuoppa

ETEVA

Eteva kuntayhtymän sidosryhmälehti

2 / 2009

Eteva kuntayhtymä
PL 43 (Einontie 1)
04601 MÄNTSÄLÄ

P. vaihde 020 692 100

Päätoimittaja
Toimitussihteeri
Toimitus
Taitto
Paino

Markku Niemelä
Tiina Roikonen
PP-Viestintä Oy
Helena Paulasto / PP-Viestintä Oy
Painotalo Auranen

ISSN-L 1798-047X • ISSN 1798-047X (painettu) • ISSN 1798-0488 (verkkajulkaisu)

Oikea aika?

Onko perusarvot ja -oikeudet syytä panna naftaliiniin taloudellisesti vaikeina aikoina? Onko varaa vaikeavammaisten tai huonokuntoisten vanhusten auttamiseen ja missä määrin? Näitä moni päättäjä ja alan työntekijä tykönään pohtii.

Vammaislainsäädännön uudistuksen on sanottu tulleen väärään aikaan taloustaantumana vuoksi. Uudistuksessa on neljä pääkohtaa: viivytyksetön palvelutarpeen arviointi, palvelusuunnitelma, henkilökohtaisen avun määrittely oikeudeksi ja vammaispalvelulain ensisijaisuus kehitysvammalaikiin nähden.

Atlantin valtameren takana uusi presidentti Obama ajaa voimaperäisesti läpi historiallisen suurta terveydenhuollon uudistusta, jonka kautta terveydenhuollon piiriin pääsisivät myös ne, jotka nyt ovat sen ulkopuolella. Uudistusta ajetaan eteenpäin, vaikka maassa on syvin lama sitten 30-luvun.

Saattaa ollakin, että uudistuksia pitää ajatella monipuolisemmin. Ne eivät vain vie, vaan myös tuovat uusia mahdollisuuksia ja uusia voimavaroja. Uudistus luo uuden tilanteen, jossa on pakko alkaa ajatella totutusta poikkeavalla tavalla.

Vammaispalvelulain uudistuksen tarkoittama palvelutarpeen selvittämis- ja palvelujen suunnittelun tavoite avaa mahdollisuuden etsiä uusia tapoja ratkoa palvelutarpeita. Parin vuoden takainen konsensustyömme osoitti, että hyviä ratkaisuja voidaan etsiä yhdessä vammaisten ihmisten, omaisten ja läheisten sekä kuntien edustajien että etevalaisten kera.

Etevan tulikoe

Kahden kuntayhtymän yhdistyminen Etevaksi Paras-hankkeen virittämässä monitahoisessa muutoksessa oli itsessään isohko haaste. Yhdistyminen on edennyt suunnitellusti. Sa-

maan ajankohtaan osui vammaislainsäädännön uudistus. Pitkään valmisteltu Lammin laitoksen hajautus vauhdittui sekä kuntien omin hankkein että kuntayhtymän toimin.

Syksyllä 2008 alkanut globaali taantuma alkoi todenteolla ravistella kuntataloutta tämän vuoden puolella eikä tilanteen kohennusta ole vielä nähtävissä. Taantumana vaikutuksista ja niiden huomioon ottamisesta on käyty vuoropuhelua kuntien kanssa.

Vammaispalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa tarvitaan työtä, toimintaa ja osaavia tekijöitä, pysyvästi. Sitä eivät taantumana eivätkä nousukaudet muuksi muuta. Taannoin 90-luvun laman aikaan eli vankasti uskomus, että palvelujen toteuttajia vaihtamalla suuntaan tai toiseen olisi voitu ratkaista ongelmia. Niin ei käynyt, silloin syntyneitä oheislaskuja maksetaan vieläkin.

Laajan väestöpohjan omaava ja kuntien omistama Eteva on erinomainen mahdollisuus järjestää ja tuottaa useita vammaispalveluja. Pitkäjänteisellä yhteisellä työllä voidaan Etevan kumppanikuntien ja -kuntayhtymien kanssa jatkuvasti parantaa toimintaa, askel askeleelta, niin, että se vastaa ajanmukaisesti vammaisuudesta johtuviin avun ja tuen tarpeisiin ja on kustannuksiltaan kestävällä tasolla. Etevassa on sitouduttu selviytymään tulikokeesta toimintoja uudistamalla ja tuottavuutta parantaen.

***Markku Niemelä**
toimitusjohtaja*

Dosentti Pekka Louhiala (vasemmalla) ja ekonomi Jyrki Pinomaa ovat huolissaan eettisestä ristiriidasta, jonka kuntatalouden ongelmat luovat hyvän hoitotyön tavoitteille.

Vammaisten hoidon arjen eettinen ristiriita

Palvelujen rajoittamispäätökset ja kehitysvammaisten hyvä hoitotyö

Kehitysvammaisten hoitotyön kolme keskeistä eettistä ongelma-aluetta ovat kuntatalous ja hyvän hoitotyön tavoitteet, alan lääketieteellisen erikoisosaamisen oheneminen sekä monivammaisten erikoishoitojen koordinoimattomuus. Nämä aiheet nousevat esille dosentti Pekka Louhialan ja sosiaali- ja terveystieteiden neuvottelukunnan jäsenen Jyrki Pinomaan haastattelussa.

Pekka Louhiala luennoi Helsingin yliopistossa erityisesti lääkärin työhön liittyvistä eettisistä kysymyksistä. Parisen vuotta sitten lääketieteen opiskelijat valitsivat hänet Vuoden luennoijaksi. Ikäinstituutin talouspäällikkö, ekonomi **Jyrki Pinomaa** on kahden monivammaisen nuoren aikuisen isänä omakohtaista tietoa ja kokemusta vammaisperheiden sekä hyvistä palveluista että palvelujen toimimattomuudesta. Hänet valittiin viime keväänä Kehitysvammaisten Tukiliiton puheenjohtajaksi toimikaudeksi 2010-2011.

Kuntatalous tallaa hoitotyön ihanteet

”Hoitotyön ihanteiden ja resurssien kohtaamattomuus realisoituu julkisen talouden nykytilassa mitä suurimmin, kun monissa organisaatioissa henkilöstön aika ja energia menee siihen, miten saadaan toiminnassa säästetyksi kaksi miljoonaa. Tämän työntekijät tuntevat arjen isona ristiriitana: tiedän, miten tätä hommaa olisi hyvä tehdä, mutta en voi tehdä sitä, kun kunta on tilannut vain tätä ja tätä”, Louhiala konkretisoi.

Jyrki Pinomaan mielestä nykytilanteen kestävä yhtälö on se, että kunnat vaativat pienempiä hintoja, vaikka palkat nousevat eikä henkilökuntaakaan ole riittävästi. ”Tämä rahojen riittämättömyyden on sellainen asia, jota en jaksa ymmärtää. Kun kunnat nipistävät kevyempien tuki- ja palvelujen tilauksia vähemmäksi, pian aiheutetaan tilanne, jossa joku vammaisen kriisiytyy. Sitten ollaan valmiita raskaaseen ja kalliimpaankin hoitoon, kun on pakko”, Pinomaa sanoo.

”Aika kornilta kuulostaa, kun kunta päättää, että tämän vammaisen hoidosta tai asumisesta maksetaan ensi vuonna vaikkapa 20 prosenttia vähemmän kuin tänä vuonna. Nämä ihmiset eivät nouse barrikadeille tai soita MOT-ohjelmaan. Tuntuu pahalta näiden ihmisten puolesta,

jotka eivät voi itse sille mitään. Omaisten, yhdistysten ja muiden tehtäväksi jää pitää siitä mekkalaa”, Louhiala kuvailee.

Pinomaan mukaan myös vammaisten omaishoito on kärjistymässä ympäri Uuttamaata, kun sopimuksia on irtisanottu eikä tarjota mitään tilalle, ei rahaa eikä palveluja. ”Se jos mikä on epäeettistä minun mielestäni”, hän sanoo.

Hoidon kokonaisuus ei kenenkään käsissä

”Yksi eettisesti ongelmallinen alue on se, että varsinkin monivammaisen kehitysvammaisen lapsi taikka nuori saattaa käydä viiden erikoisalalan lääkärillä ja jopa 15 eri terapeutilla. Vaikka kaikki hoitaisivat hyvin hommansa, hoidon kokonaisuus ei ole kenenkään hanskassa”, Pekka Louhiala sanoo.

Tästä aiheesta myös Jyrki Pinomaa kertoo puhuneensa jo 20 vuoden ajan eri yhteyksissä. ”Tässä järjestelmässä juostaan erikoislääkäriltä erikoislääkärille ja kukaan ei toimi koordinoivana linkkinä. Olen esittänyt tähän palveluohjaajaa, joka pitäisi langat käsissään. Mutta tämäkin nähdään vain ylimääräisenä kustannuksena.”

Merkittävänä huolen aiheena Louhiala ottaa esille myös sen, että erinäisiin prosesseihin ja uudistuksiin liittyen ke-

hitysvamma-alan lääketieteen erikoisasi- antuntemusta on liukenemassa pois, kun kehitysvammaisia tuodaan yhä enemmän tavallisen terveydenhuollon piiriin.

”Kun vaikeasti kehitysvammaisen ihminen menee lääkäriin, hänet ensi kertaa kohtaava lääkäri saattaa olla vähän pihalla hänen asioistaan. Kehitysvamma-alan erityisosaamiseen liittyy hiljaista tietoa, jonka taustalla on se, että hoidettavat ihmiset tunnetaan pitkältä ajalta.”

Kehitystäkin on tapahtunut

Pekka Louhialan mukaan pitää kritiikin keskellä kuitenkin tunnustaa, että tämän päivän lama-Suomessa monivammaisilla ihmisillä on asiat huomattavasti paremmin kuin eilispäivän monivammaisilla tai verrattuna johonkin köyhään valtioon vaikkapa jossakin Afrikassa.

Pinomaan mielestä Eteva näyttää hyvää esimerkkiä vammaisten ihmisten kuulemisesta yksilökeskeisellä palvelujen suunnittelujärjestelmällään eli YKS:llä sekä perustamalla laatuvaliokunnan. ”Myös eettisessä toimikunnassa ihan äskettäin hyväksytyt suojatoimenpideohjeisto ja sen pohjalta järjestetty henkilökunnan koulutus vievät kehitystä hyvään suuntaan.”

Teksti ja kuva: Pentti Paulasto

Toimikunta edistämään Etevan toiminnan eettisyyttä

Etevan hallitus on keväällä 2009 asettanut kuntayhtymän eettisen toimikunnan edistämään eettisen näkökulman huomioonottamista kuntayhtymän kaikessa toiminnassa. Eettinen toimikunta ei tee päätöksiä vaan antaa lausuntoja, jakaa tietoa, tekee aloitteita ja toimii keskustelun käynnistäjänä.

Eettinen toimikunta ottaa periaatteellisella tasolla kantaa tiettyihin palvelujen toteuttamiseen liittyviin eettisiin kysymyksiin. Näitä ovat esimerkiksi asiakas- keskeisyys ja yhteistyö omaisten kanssa,

asiakkaan ja hänen omaisensa arvokas kohtelu, asiakkaan oma hoitotohto, saat-tohoito, tietosuojaja- ja tietoturvakysymykset, suojatoimenpiteiden käyttö ja tekninen valvonta. Toimikunta järjestää myös koulutusta vammais- ja palvelujen arvoista ja eettisistä kysymyksistä.

Eettisessä toimikunnassa on Etevan asiantuntijoiden lisäksi palvelujen käyttäjiä, omaisia ja kuntia edustavat henkilöt. Puheenjohtajana toimii musiikkiterapeutti **Leila Varkila**, varapuheenjohtajana turvallisuuspäällikkö **Lea Kivinen** ja sih-

teerinä ylilääkäri **Terhi Koskentausta**. Muut jäsenet ovat **Erolahti Anni-Helena** (esimies), **Haanpää Sinikka** (Me Itse ry), **Lintilä Marjo** (johtava psykologi), **Metiäinen Pirkko** (sosiaalityöntekijä), **Nieminen-Lehto Anne** (esimies), **Ovaskainen Hillevi** (omaisten edustaja), **Peippo Tiina** (kehitysvammatyön pappi), **Polón Ritva** (kuntien edustaja) ja **Pulkkinen Johanna** (esimies).

PP

Etevan hallituksen jäsenillä on monipuolinen kokemustausta

Etevan ylin päätöselin on kaikkien omistajakuntien edustajista koostuva ja yleensä kahdesti vuodessa kokoontuva yhtymäkokous. Kokousten välillä ylintä valtaa käyttää kuntayhtymän johdon tukena toimiva hallitus, johon yhtymäkokous nimeää jäsenet toimialueen poliittisten voimasuhteiden mukaisesti.

Yhtymäkokouksessa ja hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta vastaavat Etevan toimitusjohtaja, hallinto ja palvelujohtajat.

Pyysimme hallituksen jäseniltä tietoa heidän työstään, luottamustehtävistään ja kokemustaustastaan sekä lähettämään myös jonkin ajankohtaisen viestin etevalaisille.

HALLITUKSEN KOKOONPANO 2009-2012

jäsen	varajäsen
Martti Syväniemi (Kok) Kauniainen, pj.	Antti Lavanti, Kirkkonummi
Arto Lindberg (Sdp), Tuusula, vpj.	Päivi Pajala, Tuusula
Tero Aaltonen (Vas), Askola	Mirja Juusti, Askola
Juhani Ahonen (Kok), Heinola	Sirkku Orasmaa, Heinola
John Alatalo (Sdp), Hämeenlinna	Veijo Tolvanen, Riihimäki
Anja Järvinen (Rkp), Loviisa	Jussi Heikkilä, Mäntsälä
Merja-Liisa Kerkkä (Sdp), Lahti	Sirpa Kinnari, Kärkölä
Pirjo Kotiranta (Kok), Espoo	Laura Nikunen, Mäntsälä
Timo Palenius (Kok), Karkkila	Virpi Vilkki, Askola
Hilkka Pokki (Sdp), Vantaa	Sakari Lyly, Vantaa
Marjatta Rahkio (Kesk), Hämeenlinna	Kari Känkänen, Nastola
Risto Salovaara (Vihr), Järvenpää	Sami Virtanen, Espoo
Riikka Slunga-Poutsalo (PS), Lohja	Harri Kerijoki, Heinola

Martti Syväniemi, Kauniainen

- pitkä kokemus ihmisten ja organisaatioiden johtamisesta, myös muutostilanteissa
- viimeksi Nokia Siemens Networks:n teknologiajohtajana

Arto Lindberg, Tuusula,

- Tuusulan Kunnan Kiinteistöt Oy:n kiinteistöpäällikkö
- 17 vuotta Tuusulan kunnanvaltuustossa, 8 vuotta sosiaalilautakunnan puheenjohtajana
- Uudenmaan vammaispalvelusäätiön hallituksen pj.
- toimi UEP:n hallituksen puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana
- 2009 alusta Etevan kiinteistöistä vastaavien yhtiöiden hallitusten puheenjohtaja

Tero Aaltonen, Askola

- pääluottamusmies C.E. Lindgrenin harjatehtaalla Porvoossa
- Askolan kunnanvaltuutettu 2005 alkaen, perusturvalautakunnan jäsen 2009 alkaen

Juhani Ahonen, Heinola

- rakennusalan johtotehtävissä 35 vuotta
- kaupunginvaltuutettuna kolmatta kautta ja kaupunginhallituksessa toista kautta
- toimi kaksi kautta Pääjärven kuntayhtymän valtuutettuna ja hallituksessa

John Alatalo, Hämeenlinna

- psykiatrian sairaanhoitaja
- kaupunginvaltuutettu ja yhdyskuntalautakunnan varapuheenjohtaja 2009 alkaen

Anja Järvinen, Loviisa

- apteekkarina noin 20 vuoden ajan
- toiminut kunnanvaltuutettuna ja kunnanhallituksen puheenjohtajana
- toiminut myös mm. erityishuoltopiirin valtuustossa, sairaanhoitopiirin hallituksessa sekä vammaisneuvostossa

Merja-Liisa Kerkkä, Lahti

- erityistason (ET) psykoterapeutti, työskentelee omassa yrityksessä
- toiminut monen järjestön puheenjohtajana, nyt Päijät-Hämeen Dementiayhdistyksen pj.

Pirjo Kotiranta, Espoo

- kahden kehitysvammaisen tyttären äiti
- takana 40 vuotta pankkiuraa, viimeksi apulaisjohtajana
- Kehitysvammaisten Uudenmaan tukipiirin toiminnanjohtaja
- Kehitysvammaisten Tukiliiton hallituksen jäsen 10 vuotta
- Espoon sos & terv lautakunnan jäsen ja Matinkylä-Olarin aluejaoston pj.
- Rinnekotisäätiön hallituksen jäsen
- Kehitysvammaliiton valtuuskunnan jäsen
- Uudenmaan Vammaispalvelusäätiön hallituksen jäsen
- Uudenmaan erityishuoltopiiriin (UEP:n) hallituksen jäsen vuodesta 1993 alkaen

Timo Palenius, Karkkila

- koneensuunnittelun diplomi-insinööri, konsulttina PLM Software Oy:ssä
- Karkkilan valtuuston vpj.
- toimi kaksi kautta UEP:n sekä Uudenmaan vammaispalvelun hallituksessa

Hilkka Pokki, Vantaa

- sairaanhoitajajohtaja, toimi 13 vuotta johtavana ylihoitajana Vantaan terveysvirastossa
- eläkkeellä Tehyn ammattiasian sihteerin työstä
- Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsen
- Diakoniasäätiö Foiben hallituksen vpj.
- toimii vanhustyön kouluttajana
- toiminut mm. Jorvin sairaalan kuntainliiton, Uudenmaan mielisairaanhoitopiirin sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin liittovaltuustossa ja hallituksissa

Marjatta Rahkio, Hämeenlinna (Lammi)

- eläinlääkäri Hämeenlinnassa Lihateollisuuden tutkimuskeskuksessa
- kaupunginvaltuutettu
- on toiminut terveyskeskuksen kuntayhtymän hallituksessa ja kunnanhallituksessa

Risto Salovaara, Järvenpää

- toiminut viimeksi ylitarkastajana valtiovarainministeriön henkilöstöosastolla
- toiminut UEP:n hallituksen varajäsenenä, Vammaisfoorumien hallituksessa ja vammaisneuvostossa
- toimii Aivoohalvaus- ja dysfasialiitto ry:n liittovaltuustossa
- Keski-Uudenmaan Aivoohalvausyhdistys ry:n pj.
- Järvenpään tarkastuslautakunnan jäsen

Riikka Slunga-Poutsalo, Lohja

- IT-alan yrittäjä
- Lohjan Seudun Perussuomalaiset ry:n pj. ja Uudenmaan piirin vpj.
- toimii ensimmäistä kauttaan Lohjan kaupunginvaltuustossa
- kahden erityislapsen äitinä mukana Länsi-Uudenmaan Autismi- ja Aspergeriyhdistyksessä

Tuokiokuvia hallituksen kokouksesta. Ylemmässä kuvassa vasemmalta Marjatta Rahkio, Anja Järvinen, Juhani Ahonen, Timo Palenius ja Arto Lindberg. Alemmassa kuvassa pöydän takana Pirjo Kotiranta, varajäsen Sirpa Kinnari, Tero Aaltonen, Riikka Slunga-Poutsalo, Hilikka Pokki ja Risto Salovaara. - Kuvat:Tiina Roikonen.

Ole avoin uusille asioille, vaikuta muutokseen

Terveisissään muutospainoiden keskelä ponnistelevalla Etevan henkilöstöllä monet hallituksen jäsenistä kannustivat henkilöstöä avoimuuteen ja ennakkoluottomuuteen sekä uskomaan yhteistyön voimaan.

”Muutos vaatii jaksamista ja uskoa siihen, että yhdessä tekemällä onnistumme luomaan asukkaillemme laadukkaat palvelut ja itsellemme turvallisen ja viihtyisän työympäristön”, sanoi **Juhani Ahonen**. Hän on joutunut henkilökohtaisesti perehtymään kehitysvammaisten ongelmiin toimiessaan 10 vuoden ajan sisarensa edunvalvojana.

”Ole ennakkoluuloton, avoin uusille asioille. Iloitse siitä, ettei työ luudu ympärillesi, vaan sinä voit muuttaa ja muut-

tua”, sanoi **Hilikka Pokki**. ”Yhteistyö, avoimuus ja ystävällinen ammattitaitoinen asiakaspalvelu on yhteinen tahtolamme”, sanoi puolestaan **Merja-Liisa Kerkkä**.

Riikka Slunga-Poutsalo kertoi oman mottonsa olevan: Älä turhaan taistele tuulimyllyjä vastaan, ryhdy tuuleksi ja muuta kaiken suuntaa.

”Tarvitsemme elämäämme lähimmäisiä, yhteisöllisyyttä ja juuria. Kahvia, aurinkoa, lasten hymyä ja naapurin tervehdystä. Mummoja, päivänkakkaroita, lumimyrskyä ja huonoja päiviä. Ilman huonoa päivää hyväkään päivä ei tunnu miltään. Avointa mieltä, avaraa sydäntä ja arvoja. Isänmaata ja äidinkieltä. Oikeudenmukaisuutta.”

Tuottavuus tarvitsee investointeja myös työhyvinvointiin

Yhteistyö erilaisten potilasjärjestöjen sekä palvelutalojen kanssa on **Anja Järviselle** tuttua apteekkarityönsä ja luottamustehtäviensä kautta. Hän kertoi jo Etevan alkumetreillä panneensa merkille organisaation ihailtavan pyrkimyksen korkealaatuiseen palveluun sekä hyvään hallintoon ja johtamiseen. ”Vierailimme Tikkarelliin vahvasti näkemystä innovatiivisesta tavasta kehittää toimintaa”, hän kertoi.

”Vaikka talous on tiukalla, on palvelutuotannon kilpailukyky syytä säilyttää

laadullisesti hyvällä tasolla. Sen vuoksi toivon kaikille osapuolille jaksamista tehostamis- ja rationalisomisvaatimusten paineessa”, Järvinen viestitti.

Risto Salovaaran mukaan laitoshoidon hajautus ja aiempaa yksilöllisempien asumismuotojen luominen edellyttää uudenlaista palvelusisältöjen kulttuuria. Pitää osata tehdä myös verkostoituvaa yhteistyötä. Hyvää palvelua luo työhönsä sitoutunut, moniammattitaitoinen ja eettisesti orientoitunut henkilöstö.

”Tuottavuusohjelmassa pitää innovoida, innostaa ja investoida myös työhyvinvointiin. Se syntyy, toteutuu ja kehittyy työn arjessa. Keskusteluissa Etevan henkilöstön luottamushenkilöiden kanssa minulle on muodostunut käsitys, että kaikki ymmärtävät tuottavuusohjelmassa

tarvittavan yhteistä näkemisen ja tekemisen tahtoa.”

Timo Palenius painotti, että muutoksessa, jonka vauhti voi tuntua hitaalta tai joskus jopa liian nopealta, tärkeintä on jatkuva parantaminen toiminnan kaikilla osa-alueilla. ”Palveluistaan Eteva tunnetaan. Niiden perusteella muodostuu Etevan arvostus niin asiakkaiden kuin tilaajien puolella”, hän kirjoitti.

Kehityksen perustana osaava henkilöstö

Hallituksen varapuheenjohtaja **Arto Lindberg** sanoi, että Etevan tavoitteena on haasteellisinakin aikoina olla kehitysvammahuollon ja erityispalveluiden suunnannäyttäjänä. ”Tässä työssä tärkein voimavara on kuntayhtymän osaava ja

ammattitaitoinen henkilöstö”, hän totesi.

Marjatta Rahkio on elänyt lapsuutensa Lammilla, missä kehitysvammaiset ovat olleet osa arkipäivää. Hän on kokenut, että kehitysvammaisten laitoshoidossa on jo 1970-luvulta lähtien tapahtunut huimaa parannusta.

”Toivon, että nykyinen trendi eli palveluasuminen ja ohjattu päivätoiminta merkitsisi kehitysvammaisten ja heidän omaistensa näkökulmasta samaa eli palvelujen parantumista.”

Etevan hallituksessa Marjatta Rahkio kertoi ajattelevansa asioita ehkä keskimäärin enemmän rahoittajan eli kuntien näkökulmasta, mikä juuri tällä hetkellä merkitsee supistuvaa suunnittelua ja priorisointeja siitä, mihin resurssit riittävät ja mihin eivät.

Pentti Paulasto

Etevan hallitus vastasi 8 kunnan kirjelmään kustannusten rajauksista:

Eteva hillitsee palvelujen hintapaineita tuottavuutta parantamalla

Vastauksessaan kahdeksan jäsenkunnan kirjelmään vammaispalvelujen kustannusten rajaamisesta Etevan hallitus korostaa tuottavuuden parantamisen merkitystä hintakehityksen hillitsemisessä kestäväällä tavalla. Lyhytjännitteiset ratkaisut vammaispalvelujen hankinnassa johtavat usein varsin kalliisiin kokonaiskustannuksiin pitkällä aikavälillä, varoitellaan vastauskirjeessä, joka on lähetetty Etevan kaikille jäsenkunnille.

Kirjeessä viitataan myös jäsenkuntien kanssa yhteisesti sovittuihin päätöksentekoprosesseihin palvelujen hinnoittelussa ja vammaisasiakkaille tarvittavien palvelujen hankinnassa.

Yhtymäkokous päättää hinnoittelun kehyksistä ennakoon. Esimerkiksi marraskuussa 2009 päätettiin hintakehyksistä vuodelle 2011.

Kehysten perusteella kuntayhtymän hallitus päättää palvelutuotteiden hinnoista vuosittain etukäteen. Vuoden 2010 hinnoista päätettiin huhtikuussa 2009. Hinnot ovat kullekin vuodelle kiinteät. Eteva ei laskuta kunnilta mitään kiinteitä kantaosuuksia, ei ennakko- eikä jälkimaksuja. Etevan koko palveluvalikoima on tuotetistettu ja hinnoiteltu.

Kunnat maksavat palveluista käytön mukaan

Perussopimuksen mukaisesti kunnat maksavat Etevan palveluista vain siltä osin kuin kunnat niitä käyttävät. Yksittäisen vammaisen henkilön palveluista päätöksenteko on aiempaa selkeämmin kunnilla ja kuntayhtymä tuottaa sovitut palvelut.

Tuottavuuden parantumisella voidaan hillitä hintakehitystä kestäväällä tavalla, kirjelmässä todetaan. Hallitus katsoo, että tuottavuuden parantamiseksi tulee arvioida perusteellisesti vammaispalvelujen koko palveluketjua, palvelutarpeen selvittämistä, palvelujen sekä muun tuen toteutustapoja.

Palvelutarvearvioissa pyritään optimoimaan pitkäaikais- ja kokonaiskustannukset ja samalla varmistamaan hyvä tulos vammaisen henkilön kannalta. Tämä on erityisen tärkeää kehitysvammaisissa palveluissa, joissa on kyse usein vuosikymmeniä kestävästä avun ja tuen tarpeeseen vastaamisesta. Väärillä ratkaisulla voidaan tuottaa uutta pitkäaikaista avun tai hoidon tarvetta. Näissä asioissa Eteva tulee tekemään aloitteita kunnille, kirjelmässä luvataan.

”Kehitysvamma-ala on rikastuttanut elämää!”

”Lahjoituslehtoriksi” itseään nimittävä Ritva Mänttari rakentaa yhteistyötä kolmen organisaation eli Diakin, Seurakuntaopiston ja Etevan kanssa.

Yhteistyölehtorin toiminnan tavoitteena on käynnistää ja synnyttää oppilaitosyhteistyötä ja luoda yhteistyötapoja perus- ja täydennuskoulutukseen. ”On aika siirtyä uuteen yhteistyöhön. Tämä edellyttää yhteistä strategiaa, yhteisiä toimintatapoja ja kehittämistä”, Ritva Mänttari linjaa.

Kehittämisklinikalle töitä

”Kehittämisklinikka-kokonaisuus jatkaa yhteistyötä”, Mänttari opastaa. Klinikka aloitti toimintansa tämän vuoden alussa; sen tärkeitä tehtäviä ovat uusien, perheitä tukevien toimintojen kehittäminen, vammaisalalle innostaminen ja osaamisen kehittäminen.

Ritva Mänttärin tehtävänä on ollut asioiden koordinointi ja tarpeiden kartoittaminen ja tiedottaminen. ”Asioiden esillä pito”, hän tiivistää. Työssäoppiminen, ammattitaito ja koulutus ovat olleet lähes koko elämäntyön pitkospuuta. Vetoapua Kehittämisklinikkaan on saatu EU:lta, joka rahoittaa Yhteinen elämä -hanketta. Mukana ovat Etevan, Diakin ja Seurakuntaopiston lisäksi kuntien ja vammaisalan järjestöjen edustus.

Uuden toiminnan käynnistämiseen jalustaa löytyy omasta työurasta ja sen myötä seuraavasta näkemyksestä. Ratkaiseva asia on esimerkiksi havainto, että kehitysvammaisuuteen vaikuttavat myös olosuhteet ja että kehitysvammaisuuden sisältökin voi muokkautua paikan mukaan. ”Toinen oleellinen asia on ajan antaminen vuorovaikutukselle.”

Yhteistyön koordinoija Ritva Mänttari työn ovella. ”Porukalla tehdään, innostamme toisiamme ja kuljetamme asioita vuorovaikutuksessa.”

Näkemystä Ritva Mänttari on kerännyt vuodesta 1971 lähtien, jolloin hän aloitti erityisopettajana Ronnissa Pääjärven kuntayhtymän palveluksessa. Viimeisin ja pisin, kuusivuotinen työjakso on Länsi-Uudenmaan aluejohtajan tehtävät silloisessa UEP:ssa. Hänet tunnetaan myös kasvatustoimintajana ja kehitysvammaisten koulujen käynnistäjänä – erityisopetusta unohtamatta.

Opetus ytimessä

Kasvatustieteilijä ja erityisopettaja, omin sanoin kuvaten kehitysvamma-alan sekatyöläinen Ritva Mänttari on se henkilö, joka on tehnyt mittavan päivätyön erityisopetuksen puitteiden luomisessa. ”Nyt opetusta pidetään luonnollisena, mutta aikanaan käsitys oikeudesta opetukseen oli vieras.”

Tehtävää riitti esimerkiksi kehitysvammaisten päivätoiminnan ja varhaiskuntoutuksen niveltämisessä osaksi normaalia toimintaa. Ensimmäisiä tehtäviä oli aikanaan harjaantumiskoulujen käynnistäminen yhteistyössä päiväkotien, neuvoloitten ja sairaaloiden kanssa.

”Työn taustalla on arvomaailma ja ihmiskäsitys; se että samanlaisuus on tärkeämpää kuin erilaisuus”, Mänttari opastaa. Hän tunnustautuu rajan rikkojaksi ja ristiriidan rakastajaksi. ”Asioissa on monta puolta, hymistelynkin vaara on olemassa!”

Erytisopetusta osataan nyt käyttää. Pohjalla on tarkentunut diagnostiikka ja opetuksen muodot ovat kehittyneet. ”Erytisopetuksella on merkitystä ajan mittaan, vaikka vaikuttavuustutkimuksia on vaikea tehdä. Tulos näkyy pitkässä linjassa.”

”Ammattitaito on ihmiskuvaa, vuorovaikutuksen hallintaa, väline- ja arvo-osaamista. Jos nämä ovat vieraita, työssä jaksaminen vaikeutuu”, Mänttari luettelee. Ajanmukainen koulutus ja ammattitaidon ylläpito työpaikoilla ovat kehitysvamma-alan haasteita edelleen.

Ritva Mänttari voi katsoa kuitenkin kirkkain silmin tulevaan, sillä muutama vuoden notkahduksen jälkeen kehitysvamma-alalle tulee sekä ammatti- että erityisammattitutkinto. Suomi seuraa aikaansa ja kytkee koulutuksen kansainvä-

lisiin linjauksiin: perusoikeuslähtöisyys, yksilökeskeinen suunnittelu, vuorovaikutuksen hallinta ja palvelunkäyttäjän päähenkilöisyys ovat ammattitaidon sisältöjä.

Eteva on sisäistämässä myös seniorityön osaksi ammattitaitoa. ”Järjestimme muutaman verkostoseminaarin, joiden pohjalta syntyi ikääntyvien palvelua kehittävien työntekijöiden senioriverkosto. Lisäksi alalla on yksittäisiä työntekijöitä, kolme kehitysryhmää ja Kehitysvamma-liiton senioriprojekti ja vanhusten ammatitutkinnon suorittaminen.” Toiminnan tuloksena on syntynyt myös palvelutuotteita.

Mutta tärkein. ”Kouluttamisen ja informaation näkökulmasta katsoen kehitysvamma-alaa on vaikea tehdä pelkästään sanoin. Pitää tavata kehitysvammaiset. Heidän kanssaan elämä on rikasta!”

Teksti ja kuvat: Anja Kuoppa

Ritva Mänttari kiittää Diakin, Seurakuntaopiston ja Etevan kampusta kauniiksi. Uuden ja vanhan yhdistelmä Tuusulanjärven maisemassa luo viehättävän kehyksen opiskelijoille. Etevan tilat hohtavat vielä uutuuttaan.

Yhteinen elämä -projekti tuottajana:

Teatteria Tikkarellin lapsille ja vanhemmille

Järvenpään perhepalvelukeskuksessa toimivan lyhytaikaisen hoidon yksikön Tikkarellin lapsiasiakkaille ja heidän vanhemmilleen on valmis-teilla kaksi teatteriesitystä. Ensi vuoden helmikuun alussa toteutuvat esitykset tuottaa Yhteinen elämä -projekti, joka kehittää Diakonia-ammattikorkeakoulun, Seurakuntaopiston ja Eteva kuntayhtymän yhteistyötä. Vireillä on parisenkymmentä tavoitetta palvelevaa muuta hanketta.

Teatteriesitykset on tarkoitus toteuttaa Seurakuntaopiston teatterityön II linjan opiskelijoiden ja Tikkarellin lasten ja nuorten yhteisproduktiona. ”Tätä varten projektin työntekijöitä vierailee

ryhmässä vuoden alussa, ja linjan opiskelijat tutustuvat Tikkarellin asiakkaiden ja työntekijöiden elämään tammi-kuun aikana. Näytelmä alkaa jo näissä kohtaamisissa. Se huipentuu, kun Tikkarellin asiakkaiden omaiset saavat kutsun seuraamaan lastensa esitystä 5. ja 6. helmikuuta 2010 teatterialan opiskelijoiden ja ammattilaisten rinnalla”, kertoo Yhteinen elämä -projektin koordinaattori **Nuutti Hiltunen**.

Yhteinen elämä -projekti saa rahoitustukea Euroopan sosiaalirahastosta.

Tikkarellissa viihdytään

Tuusulanjärven rantamaisemassa Järvenpään perhepalvelukeskuksen lyhytaikashoidon yksikössä Tikkarellissa on 14 paikkaa. Viisi paikkaa on varattu aikuisille, kuusi pienille lapsille ja kolme autistisille lapsille. Talossa ryhmien käyttönimet ovat Pääskyt, Peukaloiset ja Peipot.

Ohjaushenkilökuntaa on vajaat parikymmentä.

Tikkarelli on toiminut viime tammi-kuusta lähtien. Puheterapeutti **Laura Oksala** ja ohjaaja **Hanna Västilä** esittelevät mielihyvin tiloja, joiden kaappeihin ja seiniin ilmestyy vähitellen tarpeellisia kuvituksia, symboleja ja opastuksia niitä tarvitseville. Myös valtaosa työntekijöistä on uusia, kuten Hanna Västilä ja Laura Oksala.

Pääskyt, Peukaloiset ja Peipot tulevat hengähtämään Tikkarelliin, jossa heidän taitojaan lisätään samalla kun perhe tai kotiympäristö saa levähtää.

Edistystä kotoisasti

Miltä uusi talo maistuu?

”Ei ole tarvinnut nostaa jalkoja pöydälle. On pilottiperheitä, rakennetaan Yksejä eli yksilökeskeisiä suunnitelmia ja tutustutaan kaikkiin täällä oleviin”, Hanna opastaa. Asiantuntijapalveluita on helppo hankkia, koska toimitilat sijaitsevat samassa rakennuksessa.

Lyhytaikashoidossa ollaan yhdestä päivästä alkaen enintään kolmeen kukauteen. Asiakkaiden asumisjaksot ovat vaihtelevia, sillä toiset ovat kokohoidossa oleskelunsa ajan, toiset käyvät koulussa ja päivähoitossa perheiden tilanteiden mukaisesti.

”Täällä ollaan kuin yökylässä tai saa olla kuin kotona. Sohva on vapaassa käytössä.”

Laura ja Hanna kertovat, että ”kotona oleminen” tarkoittaa sellaisen ilmapiirin luomista, jossa on hyvä olla.

”K kaikkein tärkein asia on, että asiakkaalla on hyvä olla ja että tänne on turvallista tulla”, molemmat puhuvat yhdellä suulla.

Hannalla on kuusi asiakasta, ja Laura on puolestaan kaikkien ryhmien käytössä, myös kiertämällä Etevan toimipisteissä. Hän toteaa, että työkaluja voi siirtää – erityisesti, kun näkee, mikä toimii arjessa. Kommunikaatiokeinojen pitää olla käytössä.

Nyt aikaa käytetään kommunikaation kehittämiseen, sillä asiakkaan hyvinvointi on kiinni omasta kuulluksi tulemisesta. Kun uuden talon järjestelmät ovat hakenneet muotonsa, aikaa jää entistä enemmän yksilölliseen yhdessäoloon asiakkaan ehdoin.

Vaikka lama näkyy kuntien ostoissa, Tikkarellin käyttöaste on korkea, erityisesti viikonloppuisin. ”Jos kommunikaatio ei ole kunnossa, se näkyy”, Laura ja Hanna vakuuttavat. Kunnat käyttävätkin kiitettävästi Tikkarellin mahdollisuuksia.

Kun Tikkarellissa käy tällä hetkellä 92 asiakasta, heidän tuntemisensa itsessään on jo haaste. Lisäksi käyttöön tuleva YKS tarkoittaa, että kaikkien työntekijöiden on osattava käyttää sitä.

Moniammatillisuus ei ole pelkkä sana, etenkin silloin, kun sijaisiltakin vaaditaan osaamista. Myös ohjaajilta vaaditaan hyvää arjen organisointikykyä vaihtuvissa tilanteissa.

Tikkarelli toimii lisäksi opiskelijoiden oppimisympäristönä sekä Yhteinen elämä -hankkeen keskuksena. Hankkeen myötä järjestetään kuukausittaisia toimintatunioita ja aloitellaan yhteistyötä teatterilinjan opiskelijoiden kanssa.

”Mutta perheiden yhteistyö on avainasemassa. Odotamme innolla seuraavaa vanhempainiltaa!”

Teksti ja kuva: Anja Kuoppa

Hanna Västilä (vas.) ja Laura Oksala kertovat käsin, miten kuvauspäivänä sataa. ”Tikkarellissa puhumattomat osallistuvat kuvien avulla keskusteluun. Kartoitamme, mistä lapsi pitää, ja mitä voimme toteuttaa.”

Etevan tilaajapäivän aiheina palvelujen

Lähes 70 Etevan asiakaskuntien ja -yhteisöjen edustajaa osallistui Järvenpää-talossa 30. lokakuuta 2009 pidettyyn toiseen tilaajapäivään. Keskustelujen pääteemoina olivat palvelujen tuotteistus ja yhteensovittaminen toimiviksi prosesseiksi.

Päivän avauksessaan Etevan hallituksen puheenjohtaja **Martti Syväniemi** totesi, että tuotteistuksen myötä palvelujen merkitys Etevan toiminnan ohjauksessa on kasvanut. Haasteena on toimintatapoja kehittämällä parantaa tuottavuutta ja pitää huolta palvelujen vaikuttavuudesta.

”Etevan palvelujen on oltava hyviä ja oikealla tavalla vaikuttavia. Vammaisten ihmisten palveluissa vaikuttavuuden peruselementtejä ovat hoito- ja palvelusuunnitelmat. Mitä yksilöllisempiä palvelut ovat, sitä paremmin ne vaikuttavat”, hän sanoi.

Vammaisten ihmisten palvelutarve on elinikäinen. Iän myötä palvelutarve yleensä kasvaa, taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Syväniemi varoittelikin

väärin päätösten riskeistä. ”Ne kumuloi-
tuvat suuriksi kustannuksiksi myöhemmin”, hän sanoi.

Tilaajapäivän keskusteluja Etevan palvelutuotteista taustoittivat seniorianalyttikko **Anne Kaarnasaari** Nordic Healthcare Group Oy:stä ja Etevan talousjohtaja **Leena Pöyhönen**.

Palveluintegraatiolla prosesseihin toimivuutta

Anne Kaarnasaari kertoi Tampereella toteutetusta Kotitori-hankkeesta. Kotitori toimii palvelujen tilaajan eli kaupungin, palvelujen käyttäjien ja omaisten sekä palvelujen tuottajien koordinaatiokeskukseksi.

Tilaajapäivästä on kehittynyt hyödyllinen kuntien ja muiden asiakasyhteisöjen sekä Etevan yhteistyötä kehittävä vuorovaikutustapahtuma.

”Vammaisten ihmisten palvelutarve on elinikäinen ja yleensä kasvaa iän mukana”, totesi Etevan hallituksen puheenjohtaja Martti Syväniemi avauspuheenvuorossaan.

tuotteistus ja yhteensovittaminen

Kotitori vastaa neljänsadan kotihoidon asiakkaan säännöllisistä kotihoidon palveluista sekä koko kaupungin kotihoidon tukipalveluista. Näitä ovat muun muassa turva-, kauppa- ja siivouspalvelut sekä tilapäinen kotihoito.

Palvelut tuotetaan käyttäjäasiakkaille yksilöllisten palvelu- ja hoitosuunnitelmien mukaisesti. Kotitori osallistuu palvelu- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen palvelutarpeen kartoituksesta lähtien, etsii toteutukselle eri vaihtoehtoja, ohjaa ja neuvoo asiakkaita. Se kokoaa palvelujen tuottajaverkoston, ohjaa, seuraa ja kehittää palvelutoimintaa.

Kaarnasaari sanoi palveluintegraattorin helpottavan palveluiden saatavuutta ja laatua, nostavan tuottavuutta sekä vähentävän kaupungin koordinaatiorotarvetta.

Seniorianalytikko Anne Kaarnasaari esitteli palveluintegraattorin käytön tuomia etuja palvelutoiminnalle.

Laatuvaliokunta esittäytyi

”Kun Eteva aloitti toimintansa, yksi periaate oli, että kuuntelemme entistä tarkemmin, mitä palvelujemme käyttäjät ajattelevat ja odottavat meiltä. Tätä varten Etevan hallitus päätti perustaa laatuvaliokunnan, joka koostuu pelkästään palvelujen käyttäjistä”, kertoi toimitusjohtaja **Markku Niemelä** antaessaan puheenvuoron laatuvaliokunnan jäsenille.

Tilapäisessä valiokunnan toimintaa esittelivät **Arto Serkelä** Lammilta ja **Markus Koskinen** Mäntsälästä. ”Kaikki ihmiset ovat erilaisia, siksi ei voi antaa kaikille samaa. Yksilöllinen palvelu tarkoittaa erilaista elämää, erilaista apua. Yksilöllistä palvelua on se, että saa apua, mitä tarvitsee. Yksilöllisyyttä on se, että voi itse päättää missä asuu”, he sanoivat.

Laatuvaliokuntaan kuuluu viisi miestä ja kaksi naista Etevan eri yksiköistä. Iältään he ovat 25–55-vuotiaita.

Laatuvaliokunnan puheenvuoron esittivät Arto Serkelä Lammilta ja Markus Koskinen Mäntsälästä avustajanaan ohjaaja Tarja Klemola.

Palvelut laadukkaita, kuvauksissa kehitettävää

Palveluohjaaja **Raija Kauppila** Lahdesta oli mukana ryhmässä, jossa keskusteltiin asiantuntijapalveluista. ”Saamamme asiantuntijapalvelun käsikirja vaikutti hyvältä. Siinä oli palvelukuvaukset tiivistetynä, mutta aika tarkasti. Saisi vieläkin vähän lyhentää”, hän sanoi.

Kokemuksia yhteistyöstä Etevan asiantuntijapalvelujen kanssa Kauppila pitää voittopuolisesti positiivisina. ”Tutkimusjaksoille olemme saaneet asiakkaita hyvin, mutta lääkäripalvelut tuntuvat olevan enemmän kiven takana. Se on ihan ymmärrettävää, koska kuntayhtymässä on nyt 52 kuntaa, joiden vammaisten asioita Etevan kaksi lääkäriä yrittää sitten hoitaa. Monesti mietimmekin sitä, mistä sen palvelun voisi saada nopeammin”, hän sanoi.

*Keskusteluja asumispalvelujen tuotteistuksesta johdattelivat palvelujohtajat **Leena Lindström** ja **Kristina Nousiainen**.*

Perusturvajohtaja **Mirja Saarni** Hattulasta kertoi, että asumispalvelun tuotteistuksen osalta pohdittiin, pitäisikö tuotteiden olla kokonaisvaltaisempia vai eriytettyjä kuten nyt. ”Uskon, että kunnissa ollaan tyytyväisiä itse palveluihin ja niiden laatuun, mutta keskustelua herättävät hinnat, mitä mikin palvelu maksaa”, Saarni sanoi.

Itsenäistä asumista tukevan palvelun tuotteistusta Saarni kritisoi siitä, että hienojakoisesti viiteen osaan jaetut palvelut kuvataan lähes samanlaisina. ”Ompaan palvelukuvauksissa pääpaino on asiakkaan kuvauksessa, kun sen tulisi olla palvelun kuvauksessa. Palvelun hintaan vaikuttaa todellisuudessa lähinnä intensiteetti, minä vuorokauden aikana sitä annetaan ja kuinka paljon”, hän huomautti.

*Palvelut tyydyttävät kuntia, mutta taloustilanne askarruttaa, kertoivat perusturvajohtaja **Mirja Saarni Hattulasta (vas.)** ja palveluohjaaja **Raija Kauppila Lahdesta**.*

”Tänä päivänä monissa kunnissa rakennetaan miinusmerkkisiä budjetteja. Sen vuoksi halutaan entistä tarkemmin tietää ostettavista palveluista, mitkä ovat kustannukset ja mikä on sisältö”, Mirja Saarni perusteli.

Kaikki ratkaisut eivät ole palveluja

Päätössanoissaan toimitusjohtaja Markku Niemelä totesi, että palvelujen suunnittelussa yksilölliset tarpeet huomioon ottava näkökulma ja vammaisten itsensä kuuleminen on tulevaisuudessa entistäkin vahvemmin se työpöytä, jonka ympärillä ratkaisuja yhdessä eri osapuolten kanssa rakennetaan.

”Asioita pitää kuitenkin tarkastella monipuolisesti, sillä kaikki ratkaisut eivät ole palveluratkaisuja. Palvelu- ja tietoyhteiskunnassa joudumme tunnistamaan myös kysymyksiä, miten voimme tukea vammaisten omaehtoista toimintakykyä myös luomalla heille esteetön pääsy esimerkiksi verkkopalveluihin”, Niemelä sanoi.

Pentti Paulasto

AiMo-tiimissä on monta ammattia

Aistimonivammaisia palvelevan moniammatillisen AiMo-kuntoutustiimin palvelut laajenevat koko Etevan toimialueelle tänä syksynä. Asian pohjustamiseksi tiimi on tehnyt kartoituksen Etevan eteläisen osan AiMo-asiakkaista ja heidän palvelutarpeistaan.

Tällä hetkellä AiMo:ssa on kuusi jäsentä: kuntoutusohjaaja **Anna-Liisa Vanhatalo**, musiikkiterapeutti **Minna Laitinen**, toimintaterapeutti **Hanna Keränen**, fysioterapeutti **Petri Toivonen**, psykologi **Emmi Tuomi** ja puheterapeutti **Sirkku Hildén**. Tiimin asiantuntijuus täydentyä tarvittaessa muilla erityisasiantuntijoilla.

Etevalainen malli on ainutlaatuinen Suomessa, sillä muut vammaishuollon toimijat ostavat ainakin osittain asiantuntijapalveluita. Etevalainen tapa on erityisesti asiakkaan etu, kun työtä hänen hyväkseen voidaan tehdä pitkäjänteisesti ja joustavasti.

Pääjärven kuntayhtymässä toimintansa aloittanut AiMo-tiimi on toiminut kohta kymmenen vuotta, joten sillä on ammattitaitoon perustuvaa näkemystä

kuurosokeuteen liittyvien ongelmien ratkaisusta.

”AiMo-kuntoutustiimin pyrkimyksenä on luoda yksilöllisyyttä, elämänlaatua ja tasavertaisuutta aistimonivammaisen elämään; väylää omasta maailmasta ulos”, Vanhatalo määrittelee.

AiMo:n toiminta laajeni

Etevan käynnistymisen myötä AiMo:n asiakasmäärä on kasvanut sadasta noin sataanviiteenkymmeneen, kun eteläinen osa tuli toimintaan mukaan. Toiminnan laajentamisen pohjaksi yksiköihin ja toimintakeskuksiin tehtiin kysely, jossa kartoitettiin kuulo- ja näkövammoja sekä aistipoikkeavuuksia. Anna-Liisa Vanhatalo toteaa, että tämän ensimmäisen, ”kar-

kean” kartoituksen seurauksena asiakkaita löytyi viitisenkymmentä.

Tukitiimitoiminta onkin jo käynnistynyt Porvoossa, Järvenpäässä ja Tuusulasaa. ”Olemme pitäneet perehdyttämiskoulutuksia, joista on tullut hyvää palautetta”, Anna-Liisa Vanhatalo kertoo. Perehdytyskoulutuksissa luodaan myös yhteistä kieltä ja käsitteitä tutustumisen ohessa. Kaikkiaan Etevassa on toiminnassa kolmetoista aistimonivammaisten tukitiimiä.

AiMo-kuntoutustiimillä on eritasoisia palvelupaketteja, joista esimerkiksi ”Asiakkaan tukeminen arjessa” -palvelu mahdollistaa yksilöllisten tarpeiden huomioinnin. ”Tuote elää asiakkaan mukana. Jos tarvitaan, organisaatiosta saadaan tarvittava lisäasiantuntemus mukaan”, Vanhatalo selventää. Tiimin asiantuntijoita ovat myös sosiaalityöntekijä ja lääkäri. Tarvittaessa konsultoidaan muita asiantuntijoita.

Yhdessä pohjoismaisesti

AiMo-kuntoutustiimissä vaadittavan erityisosaamisen ylläpito edellyttää jatkuvaa kouluttautumista. Suomi on mukana pohjoismaisessa koulutusjärjestelmässä, joka pitää yllä kuurosokeiden kanssa toimivien ammattitaitoa. Koulutuksen tuottaja NVC eli Pohjoismainen hyvinvointikeskus on Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen laitos. Kuurosokeustyön peruskoulutus on kussakin maassa kansallisella pohjalla, ja erikoisosaamisen kouluttaminen on yhteispohjoismaista.

NVC:n pääkonttori sijaitsee Ruotsissa ja koulutuskeskus Tanskassa.

Tällä hetkellä pohjoismaista koulutusyhteistyötä rakennetaan uudelleen. AiMo-kuntoutustiimi on mukana kuurosokeusalan kansallisessa verkostossa. Kansallinen verkosto on yhteydessä Pohjoismaiseen hyvinvointikeskukseen, hankkii ja tuottaa uutta tietoa alalta ja suunnittelee koulutusta kuurosokeusosalalla.

Anja Kuoppa

Kuva: Matti Viherluoto

AiMo-kuntoutustiimi turvaa aistivammalaiselle inhimillisyyttä, valinnan oikeutta ja oikeutta oman tahdon ilmaisuun. Kuvassa takana vasemmalta Anna-Liisa Vanhatalo, Sirkku Hildén, Petri Toivonen ja Minna Laitinen, edessä Emmi Tuomi ja Hanna Keränen. Kuva otettu koulutustilaisuudessa Tanskassa Dronninglundissa viime helmikuussa.

Vammaisasiakkaille tarjolla hoitoa myös yksityiskodeissa

Perhehoito tarjoaa asiakkaille perheenomaisen, virikkeellisen elämän ja läheiset, pysyvät ihmissuhteet.

Etevan vammaisasiakkaille on tarjolla myös perhehoitoa eli yksityisten perhehoitajien omassa kodissaan ympärivuorokautisesti järjestämää hoitoa, kasvatusta ja ohjausta.

Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista. Lyhytaikaista, enintään 14 vuorokauden ajaksi järjestettävää perhehoitoa käytetään tukemaan vammaisen asiakkaan kodissa tapahtuvaa hoitoa ja luomaan siten mahdollisuuksia omaishoitajien vapaapäiville sekä mahdollistamaan pitkäaikaisen perhehoitajan lomat. Perhehoito on hyvä vaihtoehto myös asiakkaan itsenäistymisen ja perheen jaksamisen tukemiseen.

Perhehoitoa tarjotaan Etevan omana toimintana toimeksiantosopimussuhteisesti tai ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitokoti on perhehoitotehtävään soveltuva, kuntayhtymän hyväksymä yksityiskoti.

Kunta tai muu palvelujen tilaaja tekee asiakkaalleen perhepalveluja järjestäänsä kirjallisen palvelupyynnön, joka toimitetaan Eteva kuntayhtymään (Peltotie 1, 16900 LAMMI). Palvelupyyntölomake löytyy myös Etevan nettisivuilta www.eteva.fi / palveluihin ohjautuminen.

Kuva: Tiina Roikonen

Perhehoitoyksikön yhteyshenkilöt yhteiskuvassa, istumassa vasemmalta Tuula Suokonautio, Anna Lindqvist ja Tuula Sarivaara, takana seisovat Sirkka Eskola, Minna Salonen ja Susanna Ristikangas.

Koulutusta perhehoitajiksi aikoville

Eteva järjestää perhehoitotyötä harkitseville perheille sijaisvanhempien PRIDE-valmennuskurssin Mäntsälässä keväällä 2010. Kurssi sisältää kahdeksan tapaamiskertaa. Kouluttajina toimivat Etevan sosiaalityöntekijä **Minna Salonen** ja perhehoitaja **Marja Skofelt**.

PERHEHOITOYKSIKÖN YHTEYSHENKILÖT

(sähköposti: etunimi.sukunimi@eteva.fi)

Sosiaaliohjaaja **Tuula Suokonautio**
puh. 040 304 7802

- lyhytaikainen perhehoito: Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa

Ts. sosiaaliohjaaja **Anna Lindqvist**
puh. 040 304 7801

- lyhyt- ja pitkäaikainen perhehoito: ns. lännen kunnat

Projektityöntekijä **Tuula Sarivaara**
puh. 040 304 7075

- perhehoito Etevan kartalla
- perhehoidon palvelumuotojen kehittäminen
- lyhytaikainen perhehoito: Itä-Uusimaa

Sosiaaliohjaaja **Sirkka Eskola**
puh. 040 304 7811

- osa-aikatyössä, parilliset viikot
- pitkäaikainen perhehoito: Orimattila

Sosiaalityöntekijä **Minna Salonen**
puh. 040 304 7826

- lyhyt- ja pitkäaikainen perhehoito: ns. pohjoisen kunnat

Perhehoitoyksikön esimies **Susanna Ristikangas**

puh. 040 304 7808

- pitkäaikainen perhehoito: sovittu erikseen

Laatuvaliokunnasta tukea palvelujen kehittämiseen

Laaquvaliokunnan perustamisesta päätettiin Etevan yhtymähallituksen kokouksessa 19.3.2009.

Laatuvaliokunnan kahdeksan jäsentä aloittivat työnsä pian päätöksen jälkeen. **Markus Koskinen, Hilkka Lahtinen** ja **Riku Rönkä** ovat Mäntsälästä, **Kari Waselius** Tuusulasta, **Jari Ylitalo** Vantaalta, **Anne Kotiranta** Espoosta sekä **Piritta Lahnala** ja **Arto Serkelä** Lammilta. Laatuvaliokunnan kokouksissa on läsnä Etevan ohjaajia avustamassa toiminnan käynnistämistä.

Kuntayhtymän johtaja **Markku Niemelä** on tyytyväinen laatuvaliokunnan perustamisesta. Hän painottaa, että valiokunnan antamasta palautteesta haetaan aidosti palvelujen kehittämiseen tarvittavaa tietoa. Niemelä korostaa myös, että julkisen talouden ollessa tiukoilla palveluista vastaavien on tiedettävä, miten asioita viedään eteenpäin ja mitkä ovat kehittämisen tärkeät suuntaviivat.

Laatuvaliokunnan toiminnan käynnistäminen voidaan kytkeä laajempaan-

kin kokonaisuuteen, sillä kansainvälisen suuntaus kehitysvammahuollossa on kulkemassa lainsäädäntöä myöten kohti suuntausta, jossa henkilöllä on oikeus tulla kuulluksi omassa asiassaan. Niemelä hahmottaa Etevan laatuvaliokunnan työn osaksi suomalaisen sosiaalialan uudistuvaa toimintatapaa, joka on ankkuroitu kansainvälisiin linjauksiin.

Laatuvaliokunnalla on näin tärkeä, monisuuntainen pioneeritehtävä sekä Etevas- sa että suomalaisessa vammaishuollossa.

Asukas on asumisen asiantuntija

Tarkoituksena on, että laatuvaliokunnasta tulee Etevan toiminnan vakinainen osa kahden vuoden koeajan jälkeen.

Ensimmäisissä tapaamisissa valiokunnan jäsenet ovat tutustuneet toisiinsa Keravan Klondykeissa olevissa tiloissa. Samalla on kehitetty tapaa, jolla rakentaa mielipiteitä ja ehdotuksia asumisen muo-

toihin ja tarpeisiin. Myös palautejärjestelmän luominen on ohjelmassa.

Asumiseen liittyviä näkemyksiä varten valiokuntalaiset tulevat vierailemaan toisensa asunnoissa, sillä palautteen antamiseen tarvitaan aitoa käsitystä asumisen eri muodoista ja mahdollisuuksista. Nyt itse kullakin on käsitys pelkästään omasta kodista.

Tärkeätä on, että laatuvaliokunta kykenee antaman ryhmän käsityksen asioista. Jos mielipiteet jakautuvat, palaute on ”toisaalta ja toisaalta”, ja näin valiokunnan jäsenet edustavat laajempaa näkemystä kuin pelkkää itseään.

Tieto uudesta toimintamallista on jo kiirinyt. Valiokunnan jäsenet ovat esitelleet toimintatapaa ja omaa näkemystään sen tarpeellisuudesta mm. sosiaalialan oppilaitospäivillä.

Anja Kuoppa

Etevan tulkki- ja kommunikaatiopalvelut Evantia Oy:lle

Eteva kuntayhtymän tulkki- ja kommunikaatiopalveluihin liittyvä liiketoiminta siirtyi 1.9.2009 alkaen Evantia Oy:lle, joka perustettiin heinäkuun 2009 alussa Eteva kuntayhtymän hallituksen sekä Tulkkipalvelujen Uudenmaan hankintapiiritoimikunnan päätöksillä.

Evantia on Terveysrahasto Oy:n ja Eteva kuntayhtymän yhdessä omistama yritys, josta Eteva omistaa 49 %. Liiketoimintakaupan yhteydessä erityisesti tulkkaustilausten ja muiden resurssien välitykseen keskittyvän Loitsu-tilaustenhallintajärjestelmän omistus on siirtynyt Mantissa Oy:ltä Evantialle.

”Yhtiön tavoitteena on kehittää edelleen Etevassa luotuja hyviä toimintamalle-

ja tulkkaus- ja kommunikaatiopalveluissa. Keskitymme erityisesti välitystoiminnan virtaviivaistamiseen sekä välityspalvelun että välitysjärjestelmän kehittämisen kautta”, sanoo yhtiön toimitusjohtaja **Timo Heiskala**.

”Evantian palvelukseen siirtyi koko tulkki- ja kommunikaatiopalvelujen väki Etevalta. Lisäksi olemme palkanneet kolme uutta ihmistä huolehtimaan toimistotehtävistä sekä vastaamaan ohjelmistomme kehittämisestä entistä paremmaksi.”

The logo for Evantia Oy features the word "evantia" in a lowercase, blue, sans-serif font. To the right of the text is a decorative graphic consisting of a series of dots of varying sizes and colors (blue, grey, red) arranged in a curved, upward-sloping path.

”Koko Evantian henkilökunnan puolesta kiitän lämpimästi Etevaa ja etevalaisia mahtavasta yhteisestä taipaleesta sekä kaikesta tuesta ja osaamisen jakamisesta toimintamme kehitysvaiheessa. Yhteistyömme jatkuu, tiemme ja päämäärämme kohtaavat varmasti myös jatkossa”, Heiskala lähettää terveisiä etevalaisille.

Lisätietoja: www.evantia.fi

Uusien työpaikkojen ja asumisyksiköiden osoitteet ovat jo tiedossa

Lammin laitostoimintojen hajauttamistoimet etenevät. Rakenteilla on useita uusia asuntoja ja asumisyksiköitä Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueella sekä eri puolilla Uudenmaan maakuntaa. Hoitohenkilöstöä on informoitu näiden myötä tulevista työpaikoista. Keskustelut kuntien ja omaisten kanssa asiakkaiden uudelleen sijoituksista ovat parhaillaan käynnissä.

Etevan asumispalveluista Hämeessä ja Lammin laitostoiminnasta vastaava palvelujohtaja **Leena Lindström** kertoi, että Lammilla on pidetty henkilöstölle yhteensä kuusi yhteistoiminnallista tiedotustilaisuutta ja jokaiselle on näiden jälkeen jaettu kirjallisesti tiedot, missä kullekin uusi työpaikka on tarjolla, kun Etevan toiminta Lammilla lähivuosina päättyy.

”Ihan asiallisesti ja rakentavasti keskustelut sujuivat, mutta osalle henkilöstöstä suunnitellut paikat eivät sovi, ja heidän kanssaan pohditaan muita vaihtoehtoja. Tämän varalta kirjeessä oli myös ohjeet, miten toimia, jos suunniteltu työpaikka ei tuntuisikaan hyvältä ratkaisulta. Infojen jälkeen projektityöntekijämme oli parin päivän ajan Ronnilla kuulemassa henkilökohtaisista toiveista ja neuvomassa toi-

seen yksikköön hakeutumisessa”, Leena Lindström kertoi.

”Lisäksi kaikki Etevan alueella avoimiksi tulevat työpaikat ovat ensin kaksi viikkoa Lammin laitosalueen työntekijöiden haettavina. Eli jos laitosalueelta joku haluaa siirtyä, niin he ovat etuoikeutettuja. Se on myös hyvä etu”, Lindström lisäsi.

Asukkaiden sijoituksista keskustellaan kuntien ja omaisten kanssa

Lammilta muualle sijoitettavien asukkaiden uudet osoitteet ovat jo selvillä, mutta suunnitelmista keskustellaan lähikuukausina sekä kuntien että omaisten kanssa ja varmistetaan, että niistä ollaan tietoisia puolin ja toisin.

ARA:n rahoitus on myönnetty Lopen yksikköön, jonne tulee 16 paikkaa, Lauenneen ja Kilpiäisten hoitokotien laajennuksiin Lahteen, samoin Salpakankaan laajennukseen Hollolaan ja Sahanniemen laajennukseen Heinolaan. Näiden rakentaminen alkaa 2009 vuoden lopulla ja ne valmistuvat 2010 vuoden loppuun mennessä.

Uusia asuntoja on suunniteltu lisäksi Jaakonkadulle Hämeenlinnaan, jonne tulee ryhmä- ja palveluasuntoja yhteensä

Lammin laitostoiminnan hajautus toteutuu lähivuosina sitä mukaa kuin uusia asuntoja ja ryhmäkoteja vammaisille valmistuu eri puolilla Etevan toimialuetta.

Kuva: Tatjana Lijeström

Palvelujohtaja Leena Lindström kertoo, että henkilöstö on saanut tiedot, missä kullekin uusi työpaikka on tarjolla, kun Etevan toiminta Lamilla lähivuosina päättyy.

26 mielenterveysasiakkaalle ja autismikirjoon kuuluvalle asiakkaalle. Janakkaalaan on suunniteltu rakennettavaksi 2011 lopulla valmistuva rivitalo, johon tulee 16 palveluasuntoa.

Hakalan tilaa Orimattilassa ja Hakamaan tilaa Nastolassa aiotaan laajentaa. Hakalan tilalle on haettu rahoitusta 12 henkilön asumisyksikön perustamiseen siellä jo toimivan toimintakeskuksen yhteyteen. Nastolaan on tarkoitus rakentaa rivitaloasunnot 6-8 vammaiselle.

”Näiden osalta ARA:n rahoituspäätöksiä odotetaan maaliskuussa 2010. Jos rahoitus myönnetään, rakentaminen voisi alkaa 2010 syksyllä ja asunnot valmistuisivat 2011 vuoden loppuun mennessä”, Leena Lindström arvioi.

”Niihin paikkoihin, joiden rakentaminen alkaa tänä syksynä, aloitetaan myös asukkaiden muuttovalmennus yhteistyössä omaisten kanssa. Samoin henkilöstön kanssa ryhdytään suunnittelemaan uusien yksiköiden toimintaa ja elämää niissä”, Leena Lindström sanoi.

Lahden kaupunki on varannut Eteläiselle Rengastielle vuosina 2010-2011 rakennettavan vanhusten rivitalon kanssa samaan korttelikonaisuuteen tilat myös Etevan Hothat-tukikeskukselle.

Pentti Paulasto

Effican oppiakseen ei tarvitse olla expertti

Etevalle sovitetun asiakastietojärjestelmän Effican käyttöönotto on edennyt niin, että nyt järjestelmää käyttävät kaikki asiantuntijapalvelut, osa asumispalveluyksiköistä ja osa toimintakeskuksista. Myös laskutus suurelta osin hoituu jo Effican kautta.

Effican käyttöönoton ja koulutusten projektipäällikkö **Jaana Salo** kertoo, että valmisteilla on koulutusaikataulu myös jäljellä olevien yksiköiden osalta. ”Koulutusaikataulu jaetaan vielä tämän vuoden puolella yksiköille. Sen myötä lähemme liikkeelle kohti tulevaa vuotta. Tavoitteena on, että Effica on Etevan kaikkien vastuualueiden ja yksiköiden käytössä vuoden 2011 loppuun mennessä.”

”Kärsivällisyyttä tämä vaatii kuitenkin kaikilta. Efficaa käyttävää henkilökuntaa on yhteensä 1300 eli mikään ihan pikkujuttu järjestelmän käyttöönotto ei senkään suhteen ole. Käytön tuoma kokemus opettaa vielä meitä kaikkia saamaan parhaan mahdollisen hyödyn yhteisestä asiakastietojärjestelmästäme.”

Ennakkokartoitusta ennen koulutusta

Kouluttajat tekevät etukäteiskäyntejä yksiköihin, joissa he perehtyvät sen toimintaan ja nykyisiin kirjaamiskäytäntöihin. Samalla kartoitetaan ja sovitaan koulutus toteuttamiseen liittyvistä asioista.

Jaana Salo sanoo, että Effican koulutukset tuodaan lähelle kunkin yksikön toimintaympäristöä.

”Kannettava koulutusluokka voidaan kasata ryhmäkotiin, toimintakeskukseen tai asiantuntijoiden työskentelytiloihin. Näin ollen henkilökunnan ei tarvitse erikseen matkustaa koulutuksiin. Joissakin tapauksissa käytämme Mäntsälän tai Lammin hallintorakennusten ATK-luokkia”, hän kertoo.

Kuva: Mari Nikula-Ventäinen

Effican käytön oppii helposti, vakuuttaa järjestelmän käyttöönottokoulutuksesta vastaava projektipäällikkö Jaana Salo.

”Effican käyttöönotto vaatii yksiköitä henkilökunnan resursointia, työvuorosuunnittelua sekä paikallisen osaajan tai osaajien valintaa. Paikallisen osaajan ei tarvitse tuntea ohjelmaa ennestään, eikä olla mikään tietokone-expertti. Tärkeintä on, että hän on innostunut tarvittaessa auttamaan työtovereitaan Effican käytössä sekä perehdyttää uusia työntekijöitä ohjelman käyttöön”, Jaana kuvailee.

Yksiköissä käydessään hän on tavannut suuren joukon etevalaisia. ”On ollut hienoa huomata, että Etevan yhteiset toimintatavat ovat muodostumassa ja että kaikkia etevalaisia yhdistää aito kiinnostus asiakkaidemme hyvinvointiin sekä halu ja taito tuottaa heille parasta palvelua”, Jaana Salo kiittelee.

Pentti Paulasto

Uusi ohjeisto korostaa harkintaa ja tarkkaa kirjausta suojoimenpiteiden käytössä

Etevassa on kesällä 2009 otettu käyttöön uusi suojoimenpite-ohjeisto, joka toi muutoksia sekä suojoimenpiteistä päättämiseen että niiden kirjaamiseen. Suojoimenpiteillä tarkoitetaan rajoittavia toimenpiteitä, joita käytetään asiakkaan tahdosta riippumatta tilanteissa, joissa asiakkaan oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus on uhattuna.

Suojoimenpiteiden tarkoituksena on suojata asiakasta tai muita henkilöitä. Tavallisimpia suojoimenpiteitä ovat esimerkiksi rauhoittamistarkoituksessa toteutettu kiinni pitäminen, omaan huoneeseen ohjaaminen tai huoneen oven lukitseminen.

Uuden ohjeiston käyttöönoton yhteydessä on keskusteltu paljon siitä, milloin suojoimenpiteiden käyttö on oikeutettua. Suojoimenpiteillähän rajoitetaan perustavanlaatuisesti lakien ja sopimusten määrittelemiä yksilön ihmis- ja perusoikeuksia, ja siksi niitä ei pidä käyttää, ellei niiden käytölle ole painavia perusteita.

Perusteltua niiden käyttö on muun muassa silloin, kun asukkaan väkivaltaista tai itsetuhoista käyttäytymistä ei muuten saada katkaistua ja hän on vaaraksi itselleen tai muille. Sen sijaan ei ole hyväksyttävää käyttää suojoimenpiteitä päiväohjelman toteuttamisen välineenä tai kasvatukseen. Myöskään henkilökunnan vähäisyys ei saa olla peruste suojoimenpiteille.

Suojoimenpiteen tarve saattaa toisinaan tulla eteen ilman, että tilanteeseen on ennalta varauduttu. Tällöin on suositeltavaa soittaa Etevan lääkärille toimintatavasta sopimiseksi. Lääkärinä ei kuitenkaan aina tavoiteta, ja siinä tapauksessa toimintayksikön esimies tai tilanteessa oleva ohjaaja tekee suojoimenpidekäsi-kirjan antamien ohjeiden puitteissa päätöksen suojoimenpiteen toteuttamisesta.

Jos asukkaalla on toistuvasti väkivaltaista käyttäytymistä, tehdään jo ennakolta suojoimenpiteitä koskeva toiminta-ohje, jonka pohjalta äkillisessä tilanteessa

Ylilääkäri Terhi Koskentausta sanoo kirjoituksessaan, että suojoimenpiteitä koskeva ohjeisto on laadittu luomaan toimintalinjaa tilanteisiin, joissa asiakkaan tai henkilöstön terveys tai turvallisuus on uhattuna.

on helpompi toimia. Toimintaohjeen laatimisessa ovat mukana ainakin vastuuohjaaja, esimies, psykologi ja lääkäri sekä mahdollisuuksien mukaan asukas itse ja hänen edunvalvojansa tai lähiomaisensa.

Suojoimenpiteiden kirjaaminen on pikkutarkkaa, ja se saatetaan kokea työlääksi. Etevan pohjoisosassa ja tukikeskuksissa on käytössä sähköinen kirjaamisohjelma Avux, mutta eteläosassa kirjaukset joudutaan toistaiseksi tekemään käsin. Efficajärjestelmään ollaan parhaillaan kehittämässä sähköisiä suojoimenpidelomakkeita.

Suojoimenpiteiden huolellisella kirjaamisella on tärkeä merkitys, koska se mahdollistaa suojoimenpiteiden asianmukaisen käytön seuraamisen sekä tukitoimien suuntaamisen niille asukkaille ja niihin yksikköihin, joissa suojoimenpiteiden käyttö on runsasta.

Terhi Koskentausta
ylilääkäri

TIETORUUTU

Etevan henkilöstölle:

- Suojoimenpidekäsi-kirjan ensimmäinen osa "Suojoimenpiteet" (Y:\Ohjeet, säännöt ja sopimukset\Ohjeet\Asiakashallinto)
- Suojoimenpiteitä koskevat lomakkeet (Y:\Lomake\Asiakashallinto\Suojoimenpide)
- Suojoimenpidekäsi-kirjan osat "Turvallisuus" sekä "Lainsäädäntö ja kirjallisuus" ilmestyvät myöhemmin
- Koulutusta suojoimenpiteistä marras-joulukuussa Järvenpäässä ja Lammilla sekä jatkossa tarpeiden mukaan

Suojoimenpidekäsi-kirja on myös saatavissa Etevan nettisivuilta www.eteva.fi valikosta Eteva kuntayhtymä / Materiaalit.

Lisätietoja:

Terhi Koskentausta
ylilääkäri
puh. 040 304 7858

Hannu Behm
turvallisuuskoordinaattori
puh. 040 304 8100

Leila Varkila
eettisen toimikunnan puheenjohtaja puh. 040 304 7837

AVEKKI-koulutuksella oppia turvallisuuden vahvistamiseen

Etevässä Avekki-toimintamallin käyttöönotto lähti liikkeelle omien kouluttajien koulutuksella syksyllä 2008. Ajatuksena oli saada kuntayhtymälle oma turvallisuuskoulutusjärjestelmä.

Järvenpään seurankuntaopistolla toteutetun kouluttajakoulutuksen suunnittelusta vastasi Savonia ammattikorkeakoulu. Kouluttajina toimivat pääosin Niuvanniemen sairaalan kokeneet ja motivoituneet Avekki-kouluttajat.

”Ohjelmaan sisältyi noin 20 lähiopetuspäivää ja runsaasti etätehtäviä. Lähiopiskelussa kerrattiin Avekin perusteita ja myöhemmin siirryttiin kouluttamaan osakokonaisuuksia toisille osallistujille”, kertoo Etevan turvallisuuskoordinaattori **Hannu Behm**. ”Kouluttajana toimimisen haastavuus tuli kaikille osallistujille selväksi, vertaisarviointi ja kokeneen kouluttajan antamat kommentit kehittivät selvästi kaikkien osallistujien suoritustaso”, hän jatkaa.

Vuoden 2009 aikana Avekki-oppia on viety eteenpäin järjestämällä kaikkiaan kahdeksan kolmen työpäivän mittaista koulutustilaisuutta. Etevan Avekki-kouluttajia ovat **Laura Rusi, Minna Luoma-Aho, Kai Aaltonen, Janne Kortelainen, Kalle Karhula, Mikko Seppänen, Riku Onttonen** ja Hannu Behm.

Avekki noudattaa EU-alueen eettisiä periaatteita

Toimintatapamallin arvot pohjautuvat EU-alueella yleisesti hyväksytyihin moraalikäsityksiin ja eettisiin periaatteisiin, joiden ydinajatus on ihmisarvon kunnioittaminen ja ihmisten tasa-arvoinen sekä yksilöllinen kohtelu. Toimintatapamallissa otetaan huomioon yhteiskunnan säätämät aggressiivista ja väkivaltaista toimintaa koskevat

lait ja asetukset sekä asiakkaan hoitoon ja työturvallisuuteen liittyvät lait ja asetukset.

Avekin arvoperustaa ja kolmea keskeistä periaatetta ilmentävät seuraavat kolme määrittelyä:

- Palveluorganisaatioissa kunnioitetaan aggressiivisesti tai väkivaltaisesti käyttäytyvän henkilön ihmisarvoa hänen käyttäytymistavastaan riippumatta. Häntä pyritään kaikin tavoin tukemaan ja auttamaan aggressiivisuutensa tai väkivaltaisuutensa haltuunotossa.

- Henkilöstön turvallisuuteen vaikuttavat seikat pidetään koko ajan selkeinä ja kirkkaina mielessä väkivaltaista käyttäytymistä kohdatessa. Kriittisiin, mahdolli-

sesti väkivaltaa sisältäviin tilanteisiin hoito- ja palveluorganisaatioissa varaudutaan jo etukäteen.

- Väkivaltaista käyttäytymistä kohdattaessa ja hallittaessa valitaan aina yksilöllinen, potilaan tai asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioittavaa sekä tilanteeseen parhaiten sopiva toimintamalli. Tilanteiden hallintaan pyritään varhaiseen ennaltaehkäisyyn, minimaalisen rajoittamisen ja voimankäytön sekä kiittävyyden periaatteiden pohjalta.

TIETORUUTU

AVEKKI on turvallisuuden vahvistamiseen, erityisesti väkivaltaisen käyttäytymisen hallintaan ja ehkäisyyn kehitetty toimintamalli. Avekki-nimi on syntynyt keskeisesti aiheeseen liittyvistä kuudesta sanasta:

Aggressio
Väkivalta
Ennaltaehkäisy / hallinta
Kehittäminen
Koulutus
Integraatio.

Avekki-toimintatapaan sisältyy lisäksi yhdessä tekemisen ja yhteisöllisyyden teemat, jotka ovat väkivalan ehkäisyyn liittyvän koulutuksen keskeisiä lähtökohtia.

Muutoksessa on tulevaisuus

Aiemman kokemuksemme tulisi olla majakka, joka näyttää meille tietä eikä laituri, johon kiinnitämme aluksen.

Elämme Etevässä suurien muutosten keskellä niin organisaatio- kuin ohjaajasollakin. Muutos on aina mahdollisuus kehittää uusia toimintatapoja, joilla pyritään järjestämään toiminnot mahdollisimman tuloksellisesti.

Meillä Etevässä se tarkoittaa sitä, ettemme unohta miksi olemme olemassa. Toiminnot pitää järjestää asiakaslähtöisesti, teemme sitten perustyötä tai olemme päättämässä asioista hallintotasolla.

Vanhoista toimintamalleista luopuminen pelottaa, koska joudumme tällöin unohtamaan rutiinit ja tutun, turvallisen arjen. Joudumme lait-

tamaan itsemme likoon, miettimään arvojamme sekä asenteitamme ja ottamaan riskin epäonnistumisesta.

Yksilöllä on muutoksessa yleensä neljä perustunnetta; viha, ilo, pelko ja suru. Tunteiden oikeanlainen huomioiminen ja käsittely muutostilanteessa tukevat perustehtävän toteutumista. Muutosvaihetta voimme kutsua myös sopeutumisjaksok-

si. Se toimii kehittämisprosessina niin yksilö- kuin organisaatiotasollakin. Kehitys alkaa selvittäessämme kriisivaiheessa koettuja uhkia, vahvuuksia, hyötyä ja mahdollisuuksia muutoksessa. Jakson aikana syntyvät toimintatavat ja rakenteet ovat uuden toiminnan viitekehys.

Pääjärven kuntayhtymän ja Uudenmaan erityispalvelut -kuntayhtymän yhdistyminen tarkoitti kahden erilaisen organisaatiokulttuurin kohtaamista. Syvällisimmät muutokset toteutuvat organisaatiokulttuurin tasolla, jolla muutokset ovat erittäin hitaita. Työntekijöiden

tunneilmasto joko vastustaa tai tukee muutosta.

Positiivinen perusta muutokselle luodaan muutostunteiden

työstämisen ja faktatiedon välittämisen kautta. Organisaatiota muodostettaessa on tärkeää luoda vuoropuhelua eri kulttuurien välille. Kehittämällä pohdiskelevia ja avoimia vuorovaikutustilanteita voidaan välttää puolustusasenne ja harhaluulot. Uusi ja yhteinen kulttuuri alkaa muodostua, kun alamme yhdessä luoda uusia toimintatapoja.

Katseet kohti tulevaisuutta.

Artikkelin kirjoittajat rekrytointiasistentti Salla Kauppinen ja Mäntsälän asumispalvelujen esimies Nina Saastamoinen tekivät Lahden ammatikorkeakoulun sosionomi AMK-tutkintoa varten tutkimuksen ohjaajien kokemuksista ja näkemyksistä Eteva kuntayhtymäksi yhdistyneessä organisaatiossa. Artikkeliansa he ovat tiivistäneet ohjaajien ajatuksia muutoksesta, jutun otsikko mukaan lukien.

Sidosryhmiä ei pidä unohtaa; mitä saamme sidosryhmiltä, mitä annamme sidosryhmille, mitä kehitettävää, kuinka tärkeästä sidosryhmästä on kyse, millaisia kytköksiä on olemassa? Sidosryhmiä, asiakkaiden, henkilöstön ja omistajien intressien huomioonottaminen toimii perustana myönteiselle muutokselle.

**Salla Kauppinen ja
Nina Saastamoinen**

LYHYESTI

Timo Päivärinta eläkkeelle

”Hän komea oli kasvoiltaan ja hoikka kropaltaan, ja opetuksen saanut oli Jumppajusseiltaan...” – muun muassa näillä sanoilla laulettiin markkinointipäällikkö Timo Päivärinta eläkkeelle. Läksiäisiä vietettiin Lohjan toimintakeskuksessa 16. syyskuuta.

Ystävyyttä yli rajojen

Viisi Etevan kehitysvammaista asiakasta ja kolme etevalaista pääsivät yhdessä saksalaisten kollegojensa kanssa tutustumaan tšekkiläisten kehitysvammaisten elämään.

He osallistuivat syyskuussa EU:n Grundtvig-ohjelman kokonaan rahoittamalle ikimuistoiselle viikon mittaiselle Tšekin matkalle.

Grundtvig-ohjelman tavoitteena on mahdollistaa vammaisten henkilöiden liikkumista, elinikäistä oppimista, uusiin kulttuureihin tutustumista ja uusia ystävyysuhteita.

Lahden toimintakeskuksesta matkaan lähtivät **Kaarina Heinonen, Dimitri Niemelä, Jyri Pelkonen** ja ohjaaja **Päivi Lehtinen**. Karkkilan toimintakeskuksesta mukana olivat **Erja Jylhämäki** ja **Susanna Tähtinen** sekä ohjaaja **Heli Vikström**. Matkan johtajana toimi palvelujohtaja **Pirjo Strandén-Bagans**.

Osalle matkalaisista edessä oli ensimmäinen matka lentäen. Ei ihme, että lähtöpäivän lähestyessä ilmassa alkoi olla pientä jännitystä. Lentomatka Frankfurtin kautta Puolan Katowiceen meni hienosti ja perillä Tšekin Cesky Tesinissä oltiin illalla.

Viikon tiiviiseen ohjelmaan sisältyi työskentelyä toimintakeskusten pajoissa, liikuntaa ja tutustumisretkiä lähikaupunkiin. Esimerkiksi Krnovin kaupungissa kohteena oli diakonian ylläpitämä kehitysvammaisten päiväkotia, kristillinen koulu ja toimintakeskus.

Erja ja Jyri pääsivät myös harjoittelemaan tarjoilijan työtä kahvila Empatissa Cesky Tesinissä. Paikka valmentaa ja kouluttaa työntekijöitä avoimille työmarkkinoille. Suomalaiset tarjoilijaharjoittelijat suoriutuivat tehtävästään hienosti!

Jokaisen päivän päätteeksi annettiin palautteet eri osa-alueiden onnistumisista liimaamalla joko hymyilevä tai surullinen naamatarra isolle arkille. Hymynaamoja ilmestyi viikon mittaan aina vaan enemmän.

Suomen ryhmä yhteiskuvassa vasemmalta Pirjo Strandén-Bagans, Heli Vikström, Jyri Pelkonen, Dimitri Niemelä, Erja Jylhämäki, Susanna Tähtinen, Kaarina Heinonen ja Päivi Lehtinen.

Viikko huipentui yhteiseen juhlaan, jossa esitettiin ohjelmaa, pidettiin puheita ja ruokailtiin herkkuja notkuvasta nou-topöydästä. Suomalaiset esittivät kantaritanssia Dimitrin johdolla, hän myös lauloi ja yleisö kannusti taputtamalla tattia mukana.

Kaikki osallistujat saivat myös todistukset tähän kansainväliseen projektiin osallistumisesta. Viikko oli mieleenpainuva kokemus ja tšekkiläiset isännät ystävällisiä ja vieraanvaraisia.

”Parasta matkassa oli tutustuminen uusiin paikkoihin ja eri kulttuuriin. Paikat olivat hienoja. Tšekissä ja Puolasaa oli hienoja aukioita, toreja, patsaita ja

kukka-asetelmia”, kertoi Erja. ”Oli kiva kun reissattiin paljon autolla. Nähtiin paljon maisemia. Lennot menivät hyvin. Lentokentillä tutkittiin tarkkaan mitä oli mukana.”

Myös Susannan mielestä erilaiset nähtävyydet olivat kivoja ja paikallisessa toimintakeskuksessa oli mukava tehdä töitä. Päätösjuhlasta Susanna kertoi: ”Lahtelaiset toivat mukanaan rivitanssiesityksen, johon me karkkilalaisetkin saatiin ottaa osaa. Oli kiva tanssia cowboy-hattu päässä”.

Matkalaisten kertomuksista koonnut **Helena Paulasto**

Erja ja Jyri työn touhussa. Tarjoilu sujui hienosti.

Vihdin toimintakeskus täyttää 30 vuotta:

Ihmiset ja työt ovat ajassa kiinni

Vihdin toimintakeskus sijaitsee Nummelassa entisissä lalutehtaan tiloissa. Talossa on avaraa, iloisia värejä ja puuhailun tunnelmaa kaikissa tiloissa. Toimintakeskuksen esimies Mari Nikula-Venäläinen esittelee keskusta, joka on monisäikeisesti kiinni ympäristössään ja sen elämän menossa.

Toimintakeskuksessa on asiakkaita noin 50 ja vakinaista henkilökuntaa 11. Asiakkaiden määrä on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2001, jolloin **Mari Nikula-Venäläinen** tuli taloon esimiestehtäviin.

Hänen ”johtajamissiona” on työkierto ja avotyön kehittäminen. ”Joka vuosi rakennamme ryhmiä uudelleen ja tuputamme vaihtoehtoja, jotta asiakkaat pysyvät virkkuina. Työkierto koskee myös ohjajia, jolloin ammattitaito karttuu vaihtuvien tehtävien mukana”, Nikula-Venäläinen

Arja Viiala ja Mira Lindström. Värikylläinen ympäristö on viihtyisä aina toteemitaidetta myöten.

kertoo. ”Kommunikaatiotaitojen kehittäminen on tässä erityisen tärkeää.”

Myös asiakkaiden koulutus ja ammattitaidot ovat Marin sydämen asia. Avotyötoiminta ja tuettu työllisyys ovat jatkuvan työstön kohteina.

”Teemme yhteistyötä erityisammattikoulujen kanssa, joista nuoret usein tulevat viimeisille työharjoittelujaksoille joko meille yksikköön tai tavalliselle työpaikalle työhönvalmentajan kanssa. Toivon, että jatkossakin meillä on varaa tarjota tätä työhönvalmennuspalvelua asiakkaille, joilla on kykyä ja halua siirtyä tavallisille työpaikoille.”

Sopivan työpaikan löytäminen ei aina ole helppoa. Työhönvalmentajaa tarvi-

Vihdin toimintakeskuksen
7 ryhmää 4 kunnasta:

Senioritoiminta
Ulkotyöryhmä
Lounasravintola
Vaikeavammaisten päivätoiminta
Työ- ja päivätoiminta
Autismiryhmä
Oma myymälä ja tori

taan auttamaan ja opettamaan itsenäiseen työhön tavallisilla työpaikoilla. Myös työpaikka tarvitsee paljon tukea ja tietoa, kun kehitysvammainen tulee sinne töihin. ”Jatkuva yhteydenpito on välttämätöntä. Vaikka itse työt jo alkaisivatkin sujumaan, eteen saattaa tulla ongelmia, joita ratkomaan tarvitaan työhönvalmentajan apua, jotta töihin voi taas mennä reippain mielin seuraavana päivänä.”

Ulkotyöryhmä kotiutuneena sisälle ennen lounasta. Ulkotyöryhmä hoitaa kymmenen kiinteistön pihojen siisteyden, lumet, hiekoitukset ja nurmikot. Töitä tehdään Kirkkonummella, Kauniaisissa, Espoossa ja Vihdissä. Kiinteistöihin matkataan kimpassa vanhalla invabussilla, johon mahtuvat ruoholeikkurit ja peräkärret. Bussissa on kukkaverhot ja karvanopat!

Lilli on opiskellut artesaaniksi Laukaalla. Nyt hänellä on ateljeetila toimintakeskuksessa. Kuvassa Lilli ja koulun päättötyö, emaliversio Mona-Lisasta. Emalityöt riippuvat tällä hetkellä näyttelyssä Vihdin seurakunnan pysäkkikahvilassa. Näytteillä on 23 taulua korujen lisäksi. Maaliskuussa on tulossa näyttely koko toimintakeskukselle.

Mari Nikula-Venäläinen muistuttaa, että myös kehitysvammaisella on oikeus ammatilliseen koulutukseen ja sen mukaiseen työhön. Tässä ympäristön yrityksillä ja yhteisöillä olisi tärkeä osuus: paikkoja saisi olla enemmän. Toimintakeskus on myynyt tuotteita mm. Nummelan torilla kesällä ja syksyllä.

Ohjaaja, työhönvalmentaja **Arja Viiala** tietää, että hänen asiakkaansa ovat tunteellisia ja hyviä työntekijöitä, kun oppi-

Ruokala on suosittu työpaikka, jossa viisi asiakasta saa olla työkierrossa. Jotkut ovat opiskelleet erityisammattikoulussa keittiöalan opintoja. Tästä on mahdollista ponnistaa tavallisillekin työpaikoille. Yksi on nyt töissä ulkopuolella tavallisessa työmaaruokalassa. Noin 60 oman talon väkeä käy päivittäin lounastamassa, lisänä ulkopuoliset. Ruoka tehdään alusta alkaen itse ja tuore leipä ja pulla tuoksuu joka päivä.

vat työn. Nyt omaan myymälään tehdään mm. harjoja, lehtiharavia, tuulilasiharjoja, pyyhkeitä ja liinoja. Oma toiminta ei kuitenkaan vastaa yritysten tarjoamien työpaikkojen tekemistä.

Yksilöllisyys etenee

Vihdin toimintakeskuksessa on käynnissä yksilöllisen kehityssuunnitelman eli

YKS:n käyttö. Ohjaajat käyvät koulutuksessa. Nikula-Venäläinen uskoo, että se tuo mukanaan lisää yksilöllisyyttä ja laatu toimintaan.

Missä nuori kolmikymppinen on muuten hyvä? ”Meillä on monipuolinen oma toiminta ja hyvä yhteistyö ympäristön toimijoiden kanssa. Talossa on kaikenikäisiä, monitaitoisia ohjaajia. Persoonat rikkaittavat, keskustelemme ja keksimme asioita”, Nikula-Venäläinen arvioi.

”Toimintojen kehittäminen itsessäänkin synnyttää työssä viihtymistä!”

Yksilöllisyyteen sisältyy myös tukitoimintojen saatavuus. Nikula-Venäläinen laskee, että käytettävissä on tukitiimit ja niiden asiantuntijapalvelut, jotka mitoitetaan kunkin asiakkaan tarpeen mukaisesti. Vihdin toimintakeskus on käyttänyt myös Tikoteekin palveluja vuodesta 2001 alkaen.

Teksti ja kuvat: Anja Kuoppa

Mari piipahtaa työtoiminnassa. Päivähalaus Leenan kanssa. Työ- ja päivätoiminnan tila on keskellä kaikkea. Täältä lähdetään töihin mm. autokorjaamolle, työmaaruokalaan, kauppaan ja päiväkotiin.

Tunnustuksia työssä pitkään palvelleille

Pitkään palvelleita, tehtävissään ansioituneita ja opinnoistaan valmistuneita etevalaisia kiitettiin, kukitettiin ja onniteltiin mukavahenkisessä henkilöstöjuhlassa 11. syyskuuta 2009 Lammilla. Tunnustuksia jaettiin kaikkiaan 115.

Kehitysvammaliiton kultaisen ansiomerkkin saivat:

Kaija Eskelinen
Maikki Korpela
Anna-Maija Lepistö
Pirjo Raukola ja
Riitta Tamminen.

Kehitysvammaliiton hopeisella ansiomerkillä palkittiin:

Pirkko Kankaanperä sekä
Anja Lorentz, joka sai myös tunnustuksen 20-vuotisesta palvelusta.

40 vuoden palvelusta muistettiin **Kaija Karhua**,

35-vuoden palvelusta **Marketta Kouhi-**
aa ja **Helena Lehtovaaraa**.

30 vuotta palvelleina huomionosoituksen saivat **Sirkku Kari**, **Päivi Kivialho**, **Leena Loukusa-Värrälä**, **Liisa Pakarinen** ja **Raija Reijonen**.

25 vuoden palvelusta tunnustuksen saivat **Arto Kankare**, **Ritva Kanninen**, **Arja-Leena Koivuniemi**, **Merja Lassila**, **Ritva Mänttari**, **Leena Ottela**, **Kirsi Pietiläinen** ja **Kari Ruuskanen**.

20 vuotta kuntayhtymässä palvelleita olivat **Ann-Mari Granlund**, **Eero Haataja**, **Soili Henriksson-Tamminen**, **Eeva Kallio**, **Ritva Kraviki**, **Tuula Laukkarinen**, **Riitta Laurila**, **Senja Lehtinen**, **Sirkka-Liisa Lehtivuori**, **Kati Matilainen**, **Marjo-Riitta Nieminen**, **Irma Anitta Nyman**, **Leena Pitkälähti**, **Sari Pulkka**, **Tarja Putkonen**, **Seija Räsänen**, **Minna Salonen**, **Anna-Mari Selinummi**, **Pirjo Seppälä**, **Merja Siltala**, **Pirkko Suonperä**, **Anja Talka**, **Elisa Toropainen** ja **Leena Vesala**.

15 vuotta palvelleita olivat **Marja Hopkins**, **Margit Johnsson**, **Arto Kaikkonen**, **Minna Kemppainen**, **Anne Kuusinen**, **Marju Lampola**, **Reine Markkola**, **Alice Niemeläinen**, **Tuula Ojansivu**, **Mervi Palmgren**, **Tiina Saarinen**, **Sari Siren** ja **Liisa Åstedt**.

10 vuotta täyttyi seuraavilla: **Kai Aaltonen**, **Anu Frosterus**, **Leena Haltsonen**, **Pirjo Hjelt**, **Minna Jaakola**, **Brita Jäntti**, **Piia Järvinen**, **Ritva Kalpio**, **Johanna Karjalainen**, **Eeva Kelho**, **Satu Koivurinne**, **Jari Lahti**, **Nelli Leppik**, **Tarja Mänttari**, **Marjatta Myllymäki**, **Jorma Nissinen**, **Vesa Paasonen**, **Marja Palkki**, **Pirjo Rihtamo**, **Marjukka Riihilah-
ti**, **Seija Saastamoinen**, **Marika Siponen**, **Anne Suokas**, **Esa Taavila**, **Petri Tervonen**, **Heli Tolonen**, **Minna Vantaala**, **Heli Vikström**, **Riikka Viskari** ja **Anne Välitälo**.

Vaikka kaikki merkkihenkilöt eivät olleet päässeet juhlaan, heitä oli niin runsaasti, ettei heitä saatu mahtumaan yhteen kuvaan.

ja ansioituneille

Valmistuneita ja ansioituneita

Opinnoistaan valmistuneina juhlassa huomioitiin seuraavia: **Jaana Hyytiäinen, Seija Kanerva, Lea Kivinen, Suvi Lah-
tinen, Merja Laurèn, Tuija Mensola, Marjatta Myllymäki, Minna Myrskylä, Marketta Peltonen, Reija Pinomäki, Pirjo Pulkkinen, Sanna Rantala, Satu Rantalainen, Eini Ruuskanen, Sari Si-
nisalo, Soili Tokola, Antti Tuominen ja Outi Viskari** (kuva vieressä).

Muutoin ansioituneina juhlassa huomioitiin seuraavia: **Tuulikki Karesvuori, Tarja Klemola ja Terttu Koskela** (asiakastyön kehittäminen), **Riitta Oksa** (esimiestyöskentelyn kehittäminen ja Effica-koulutuksen kehittäminen) **Anneli Ruuska** (YKS-malliyksikkö projekti), **Kirsti Savolainen** (vastannut monia vuosia juhla järjestelyistä) ja **Varpu Tyyskä-Korhonen** (Uudenmaan vammaisalan kehittämisyksikkö -hanke 2006-2008), alempi kuva.

*Ruokailun aikana
juhlavieraita viihdytti
Arto Serkelä.*

Tuotteistaminen, tuottavuushanke ja johtaminen tukevat Etevan työilmapiiriä

Puheessaan juhlistaville Etevan hallituksen puheenjohtaja Martti Syväniemi pohti ja toi esiin keskeisiä työssä jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Työssä jaksamisen tekijöitä pohtiesaan **Martti Syväniemi** totesi eri ihmisillä olevan erilainen kyky sietää stressiä ja epämääräisyyttä. Myös oma terveystilanne ja siviilielämän kuormitus vaikuttavat työssä jaksamiseen.

”Itse työstä syntyy sekä henkistä että ruumiillista räsytystä. Ruumiilliseen rasitukseen liittyy nykyään lähes aina jonkinasteista yksipuolisuutta liikesarjoissa. Henkistä painetta lisäävät muun muassa kiire ja vastuu. Vaikka kiirettä voidaan sekä mitata että säätää, se ei yksittäisenä toimenä ratkaise jaksamisongelmia”, hän sanoi.

Syväniemi piti hämmästyttävänä selvitystä, jonka mukaan yksityissektorilla on paras työilmapiiri, huonoin seurakunnissa ja julkisella sektorilla työilmapiiri on näiden välissä. ”Yksityissektoria ohjaa kylmä liiketalous, kun taas seurakuntien luulisi olevan empaattisuuden, välittämisen ja lähimmäisenrakkauden työssijojä. Empatia ei siis tuota hyvää työilmapiiriä, vaan jotkin muut tekijät ovat paljon sitä merkittävämpiä”, hän sanoi.

Yksityissektorilla yrityksen pitää pysyä myymään tuotteensa pysyäkseen hengissä. Jotta tuotteet menisivät kaupaksi, niiden pitää olla asiakkaiden haluamia, hyvälaatuisia ja edullisia. ”Näitä kolme asiaa ei saa toteutettua muutoin kuin organisoimalla työt järkevasti. Töiden hyvä järjestely onkin yksi hyvän työilmapiirin tekijä”, Syväniemi sanoi.

Työn arvostus tärkeää myös tukitoiminnoissa

”Jotta tuotteet ovat haluttuja, laadukkaita ja edullisia, näiden saavuttamiseksi tehtävä työ on erittäin tärkeää ja työntekijät ovat arvostettuja, sillä he saavat johdon huomiota koko ajan. Toinen hyvän työilmapiirin tekijä on johdon huomion vuoksi tärkeät työtehtävät ja arvostetut tekijät.”

Yrityksen työt Syväniemi jakoi kahden pääryhmään: ydintoiminnot ja tukitoiminnot. Ydintoiminnot, kuten tuotekehitys, myynti, tuotanto ja jakelu tuovat yrityksen kassaan rahaa. Tukitoiminnot

ovat yritykselle tarpeellisia, mutta kassaan niistä ei kerry rahaa. Näitä ovat esimerkiksi kirjanpito ja siivous.

Yritysten sisäisissä ilmapiiritutkimuksissa on havaittu, että ydintoiminnoissa ilmapiiri on parempi kuin tukitoiminnoissa. Tukitoimintojen johtaminen muodostaakin työilmapiirin suhteen suuremman haasteen kuin ydintoimintojen johtaminen. Työt pitää järjestää sujuvasti, jatkuvat toiminnot prosesseiksi ja määräaikaisten hankkeet jämäkästi projekteiksi.

Etevassa työilmapiirin edelleen kehittämisen kannalta avainasioiksi Martti Syväniemi nosti puheessaan palvelujen tuotteistamisen, tuottavuuden parantamishankkeen ja tukitoimintojen arvostuksen.

Työssä jaksamista voidaan edistää työilmapiirin parantamisen kautta merkittävästi jo pelkillä työtehtävien sujuvasta parantavien järjestelyin eli managementillä. Syväniemen mukaan tätä palvelee Etevassa palvelujen tuotteistaminen.

”Tuottavuuden parannushanke järkevöittää edelleen toimintatapoja ja työntekijöiden parannusehdotukset on pakko ottaa todesta. Huomiota on samalla kiinnitettävä myös tukitoimintojen arvostukseen. Itse asiassa ihmisten johtaminen eli leadership valuu hiekkiaan ellei management ole kunnossa. Empatia ei riitä autamaan, jos hommia ei hoideta sujuvasti ja työn arvostus on kyseenalainen”, hän sanoi.

Yritysten tekemissä kyselyissä esimiesten oikeudenmukaisuus nousee usein tärkeimmäksi odotukseksi ihmisten johtamisessa. ”Vaikka oikeudenmukaisuuden sisällöstä ihmisillä on erilaisia käsityksiä, se on yksi kulmakivi ihmisten johtamisessa.”

Muita merkittäviä esimiesominaisuuksia Syväniemen mukaan ovat rehellisyys, avoimuus ja suoruus. ”Yksilötasolla kaikessa inhimillisessä toimissa henkisesti helpoin tapa toimia on olla oma itsensä, olipa esimies tai alainen. Näytteleminen on raskas suoritus ja jokapäiväisenä se kuormittaa henkisiä voimavaroja”, hän sanoi.

Teksti: Pentti Paulasto

Kuvat: Helena Paulasto

Maittavan aterian jälkeen taiteellisia nautintoja tarjosi Susanna Haavisto koskettavilla tulkinnoillaan Edith Piaffin kuolemattomiksi tekemistä lauluista. Haavistoa säesti harmonikkataiteilija Merja Ikkela.

Lämpimät kiitokset huomionosoituksista!

Lammilla pidetyssä henkilöstöjuhlassa palkitut pitkään palvelleet ja muista ansioista huomionosoituksia saaneet etevalaiset esittävät yhteiset kiitoksensa työnantajalle tämän lehden välityksellä.

Rekrytointimenettely muuttuu väliaikaisesti

Etevan rekrytointimenettely muuttuu 15.10.2009 - 31.12.2011 väliseksi ajaksi Kauppilan laitosalueen hajautuksen vuoksi.

Työnantajan velvoite on tarjota työtä jokaiselle toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa ja vakituksessa virkasuhteessa olevalle työntekijälle. Rekrytointi on yksi menettely, jolla työnantaja täyttää velvoitteensa tässä uudelleen sijoittamistilanteessa.

Haun suunnitteluvaihe pysyy ennallaan. Esimies sopii vastuualuejohtajan kanssa haun valmistelusta ja he toimittavat rekrytointilupalomakkeen toimitusjohtajan hyväksyttäväksi. Luvan hyväksymisen jälkeen rekrytointiyksikkö lähettää tiedon kaikista Etevan avoimista työpaikoista Kauppilan alueen toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa ja vakituksissa virkasuhteissa oleville yksiköiden sähköpostiosoitteisiin.

Avoimesta tehtävästä kiinnostunut ottaa yhteyttä ilmoituksessa mainittuun päivämäärään mennessä projektityöntekijä **Päivi Kirjavaisen**. Hän välittää ilmoitustunteiden yhteystiedot haun vastuuhenkilöksi nimetyille esimiehelle, sopii esimiehen kanssa haastatteluajat ja ilmoittaa ne tehtävästä kiinnostuneille.

Esimies haastattelee tehtävästä kiinnostuneet ja valmistelee päätösesityksensä. Mikäli tehtävä täytetään näin, esimies ja Päivi Kirjavainen sopivat sisäisen siirron yksityiskohdat, mm. siirron ajankohdan. Mikäli tehtävää ei saada täytettyä sisäistä siirtoa käyttäen, rekrytointiyksikkö valmistelee virallisen hakuilmoituksen rekrytointiluvassa mainitulla tavalla. Tästä eteenpäin rekrytointiprosessi etenee kuten aiemmin.

Irma Oinonen

Kiitämme toimitustyöhön tavalla tai toisella osallistuneita mukavasta yhteistyöstä. Toivotamme lukijoille iloista Joulun aikaa ja tsemppihenkeä tulevan vuoden haasteisiin!

Toimitus

TYÖSUOJELUHENKILÖSTÖ

Lea Kivinen, turvallisuuspäällikkö

lea.kivinen@eteva.fi puh. 040 304 7012

Tarja Klemola, työntekijöiden työsuojeluvaltuutettu

tarja.klemola@eteva.fi puh. 040 304 7013

Tuula Hoppania, työntekijöiden työsuojeluvaltuutettu

tuula.hoppania@eteva.fi puh. 03 630 1327

Merja Siltala, toimihenkilöiden työsuojeluvaltuutettu

merja.siltala@eteva.fi puh. 040 304 7271

Päivi Veikkola, toimihenkilöiden työsuojeluvaltuutettu

paivi.veikkola@eteva.fi puh. 040 304 7846

PAPIN PALSTA

Päiväsi minuutit

Vanhempainillassa koulukuraattori esitteli tutkimusta. Sen mukaan vanhempi käyttää 14-vuotiaan pojan kanssa keskusteluun aikaa arkisin 4 ja viikonloppuisin 9 minuuttia! (Miten lie tutkittu?)

Olen valveilla vuorokaudessa ehkäpä 16 tuntia, minuuteissa 960. Miten, kenelle, kuinka täysillä ja läsnä käytän nuo minuutit kotona ja töissä?

Me kaikki janoamme nähdyksi ja hyväksytyksi tulemistä omana itsemämme ilman ehtoja. Samalla olemme epävarmoja: kelpaanko, olenko näkemisen arvoinen?

Entä elämäni tärkein suhde? Onko minulla muka kiireisellä ja omaa elämääni hallinnoivalla aikaa Hänelle, jolta saan elämän ja kaikki sen minuutit?

Tiedäthän, että juuri sinulla ja ajallasi on merkitystä! Olet Jumalalle korvaamattoman arvokas, kelpaat syyllisyyksinesi ja puutteinesi. Et oman ansiosi vaan Jumalan rakkauten ja Jeesuksen tähden. Kun vietät edes joitakin päiväsi minuuteista tämän uutisen ja Luojaasi seurassa, se alkaa näkyä olemisessäsi. Ja uskallat osoittaa toiselle ihmiselle, että hänkin on arvokas.

Siunatkoon Pyhä Jumala syksysi minuutit!

Johanna Parviala

050 561 0892

johanna.parviala@evl.fi

Eteläisen osan papit:

Tiina Peippo, puh 040 588 4246

Sanna Ylä-Jussila, puh 040 357 3907

(molemmat @eteva.fi)

Luottamusmiehiltä

Kohta on takana yhteistoiminnallisesti rankka vuosi. Uusia käytäntöjä on luotu, mutta paljon on kesken suuriakin kokonaisuuksia, esim. työnvaativuuden arviointi.

Luottamusmiesvaalit seuraavalle nelivuotiskaudelle on jo tätä lukiessa pidetty. Toivottavasti on ollut hyviä ehdokkaita ja saatu uusia voimia työhön, joka vaatii sitkeyttä ja kärsivällisyyttä.

Ronnissa on laitoshajautus saanut lihaa luiden ympärille. Suurelle osalle on tiedossa uusi toimipiste. Monille tämä on ollut vuosia tai jopa vuosikymmeniä turvallinen työpaikka. Väistämättä tämä tuottaa monenlaisia tunteita. Tähän nähden työntekijät ottivat tiedot vastaan yllättävän rauhallisesti. Toivon kaikkien muistavan, että täällä tehty työ on ollut arvokasta ja kulloisenkin aikakauden

mukaan olemme toimineet, ollen usein edelläkävijöitä. Ennen kaikkea olemme tehneet parhaamme ihmisten kanssa, joista monille tämä on ollut ainoa koti. Nyt he muuttavat. Olkaamme ylpeitä tekemästämme työstä, mutta samalla valmiita väistämättömään muutokseen.

*Helena Perttula
Tehy plm*

Tervehdys työtoverit!

Kuluva luottamusmiesten kausi on päättymäisillään ja organisaation ensimmäinen vuosi Eteva kuntayhtymänä tulossa täyteen vuoden lopussa.

Syksyn vaaleissa minut on valittu Erja Lepistön seuraajaksi tulevalle nelivuotiskaudelle uudeksi TNJ:n / Super ry:n pääluottamusmieheksi. Varapääluottamusmieheksi valittiin Maija Santala.

Luottamusmies on työntekijöiden edustaja työpaikoilla palvelussuhdetta ja palvelussuhteen ehtoja koskevissa asioissa. Luottamusmies toimii yhteistyössä työnantajan edustajien kanssa

tarkoituksenaan edistää sopimusten noudattamista ja erimielisyyksien tarkoituksenmukaista, oikeudenmukaista ja nopeaa selvittämistä. Luottamusmiehellä on myös osavastuu työrauhan säilymisestä työpaikalla.

Jokaisella ammattiosaston jäsenellä on oikeus kääntyä oman pääsopijajärjestönsä luottamusmiehen puoleen ja saada palvelussuhdeasiansa hoidetuksi. Tarvittaessa luottamusmiehet ottavat yhteyttä liittojen asiantuntijoihin.

Luottamusmiesten asema ja heidän mahdollisuutensa hoitaa asioita on turvattu monin tavoin. Sen lisäksi luot-

tamusmiehillä on vaitiolovelvollisuus henkilöä koskevissa asioissa. Luottamusmiesten käyttäminen apuna on järkevää ja turvallista.

Käänny ensisijaisesti oman luottamusmiehesi puoleen palvelussuhdetta ja palvelussuhteen ehtoja koskevissa asioissa.

Ystävällisin terveisin

*Riku Onttonen
TNJ:n / Super ry:n
varapääluottamusmies*

LUOTTAMUSMIEHET

Tuija Koskinen
tuija.koskinen@eteva.fi

Erja Lepistö
erja.lepisto@eteva.fi

Marja Palkki
marja.palkki@eteva.fi

Helena Perttula
helena.perttula@eteva.fi

Mari Nikula-Venäläinen
mari.nikula-venalainen@eteva.fi

Leila Varkila
leila.varkila@eteva.fi

JYTY ry:n pääluottamusmies
puh. 040 304 7043

TNJ:n ja SUPER ry:n pääluottamusmies
puh. 040 304 7016

JHL 630 ry:n pääluottamusmies
puh. 040 304 7015

TEHY ry:n pääluottamusmies
puh. 040 304 7862

EKTL ry:n pääluottamusmies
puh. 040 304 7758

JUKO ry:n pääluottamusmies
puh. 040 304 7837

Etevan toimintayksiköt ja muut palvelut

